

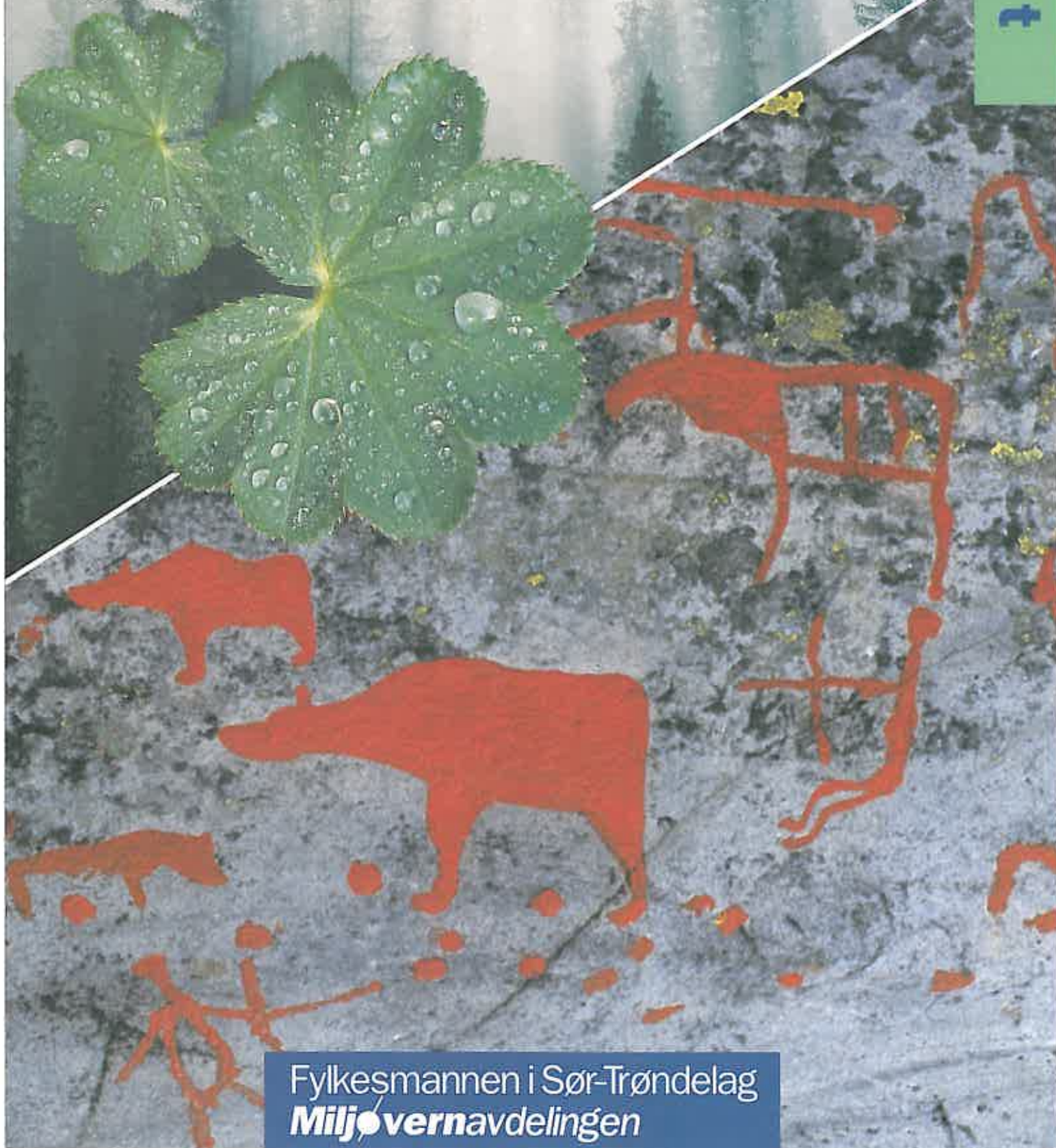
Delrapport om

Miljøvern i kommunene

Status og utfordringer

5/95

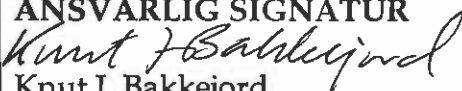
Rapport

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Miljøvernavdelingen

Rapport

Nr. 5 - 1995

TITTEL Delrapport om Miljøvern i kommunene - Status og utfordringer	DATO April 1995
FORFATTER/SAKSBEHANDLER Jan Habberstad	ANTALL SIDER 50
ANSVARLIG SIGNATUR Knut J. Bakkejord	OPPLAG 150
EKSTRAKT Delrapporten «Miljøvern i kommunene - status og utfordringer» er utarbeidet av de 25 kommunene i Sør-Trøndelag i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, miljøvern avdelingen. Miljøvern avdelingen har i denne rapporten satt fokus på hva kommunene i fylket har av utfordringer innen miljøvernrettede oppgaver. Etter at MIK-reformen ble innført har kommunene forsøkt å løse disse oppgavene ut fra de ressurser en har hatt tilgjengelig. Kommunene er ut fra naturgitte forhold og organisatoriske løsninger kommet ulikt langt i arbeidet. Rapporten viser også at utfordringene og løsningene innen miljøarbeidet er varierte og tildels forskjellige fra kommune til kommune. Dette gir rom for ulike lokale og regionale løsninger, samtidig som det også er klare likhetstrekk kommunene imellom. Rapporten er forsøkt redigert etter en enhetlig mal der karakteristiske trekk, hva kommunene har oppnådd og hovedutfordringene er beskrevet. Forøvrig er stoffet fra kommunene i liten grad bearbeidet eller omarbeidet. Rapporten inneholder ingen sammenfatning eller fylkesvis konklusjon. Rapporten utgjør et bidrag til evalueringen av MIK-reformen. Den videre oppfølging av arbeidet er tenkt å skje i et samarbeid, der erfaringene framkommet i denne rapporten drøftes og sammenlignes med forventninger til MIK-reformen fra sentralt hold.	

STIKKORD

KEYWORDS

Miljøvern i kommunene Status i miljøvern arbeidet Utfordringer innen miljøvern arbeidet	Municipal Environment Environmental Status Municipal Environmental Challenges
---	---

ISBN 82-7540-074-3

FORORD

Hvordan er status i kommunene i Sør-Trøndelag når det gjelder miljøvernarbeidet? Hva er oppnådd og hvor ligger utfordringene? Har MIK-reformen gitt de etterlengtede resultater som Miljøvern-departementet og KS ønsket å oppnå ved reformens start?

Til nå har vi ikke hatt noen samlet oversikt for Sør-Trøndelag som kan gi svar på dette.

Miljøvernavdelingen ba på dette grunnlag kommunene bidra med materiale til en slik oversikt. Etter en slik kartlegging ønsker vi så senere i 1995, sammen med kommunene å foreta en evaluering av hva som er oppnådd i Sør-Trøndelag. På denne måten kan vi også fokusere på de punktene eller problemområdene der bistand fra regionale miljømyndigheter kan være ønskelig eller nødvendig.

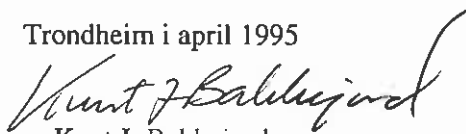
Alle kommunene har velvilligst bidratt til å belyse hva som har skjedd på miljøfronten i kommunen gjennom MIK-reformen. De fleste har også listet opp utfordringer i tiden som kommer. Form og innhold varierer fra bidragsyterne, og dette belyser det mangfold vi har av miljøutfordringer i kommunene i fylket.

Denne rapporten inneholder kun "foreløpige" bidrag fra kommunene. Bidragene er ført i pennen hovedsakelig av MIK-rådgiverne. Det er ikke lagt vekt på å få framlagt et samordnet syn fra den enkelte kommune, eller bidrag som er klarert politisk.

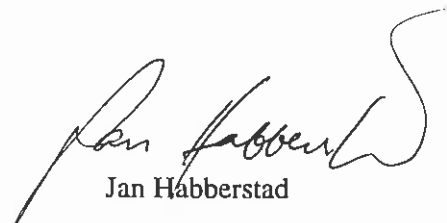
Vi har i denne rapporten ikke foretatt noen sammenstilling eller vurdering av miljøresultater og hovedutfordringer i Sør-Trøndelag. Dette ønsker vi å gjøre i en diskusjon med kommunene slik at form og presentasjonsmåte på dette skjer etter en omforenet mal. Vi vil derfor ta opp rapportens innhold i en større konferanse i 2. halvår 1995.

Bidrag til denne rapporten er utarbeidet av miljøvernrådgivere i kommunene. Bidragene er sammenfattet til rapport av overingeniør Jan Habberstad. Sekretær Bjørg B. Høien har redigert rapporten og lest korrektur. Layout og illustrasjoner er utført av Trond Haugskott.

Trondheim i april 1995

Knut J. Bakkejord
fung. fylkesmiljøvernssjef

Jan Habberstad

INNHold

Agdenes kommune	4
Bjugn kommune	5
Frøya kommune	6
Hemne kommune	8
Hitra kommune	10
Holtålen kommune	13
Klæbu kommune	15
Malvik kommune	17
Meldal kommune	19
Melhus kommune	21
Midtre Gauldal kommune	23
Oppdal kommune	24
Orkdal kommune	25
Osen kommune	27
Rennebu kommune	28
Rissa kommune	30
Roan kommune	32
Røros kommune	33
Selbu kommune	34
Skaun kommune	36
Snillfjord kommune	38
Trondheim kommune	40
Tydal kommune	46
Ørland kommune	47
Åfjord kommune	48

AGDENES KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Agdenes med sine ca. 1830 innbyggere ligger helt ytterst på Trondheimsfjordens sørlige side og har avgrensinger mot Trondheimsfjorden både mot nord og øst. Kommunen grenser mot Snillfjord i vest, Orkdal i sør og mot nord har kommunen fergeforbindelse med Ørland.

Kommunen har et samlet areal på 335 km² der 25 km² er ferskvatn. Det totale skogsarealet er på 163 km².

Agdenes har et typisk kystklima med relativt milde vintre, mye nedbør og høy luftfuktighet. Kommunen har store variasjoner i naturen. I områdene mot nord er landskapet kystpreget, med snaufjell/skrinn mark der kystfuru og lauvskog dominerer. Lenger sør finnes forholdsvis skogrike områder med innblanding av vatn og vassdrag. Edellauvskog med frodig og urterik mark finnes også enkelte steder.

Frodig kulturlandskap er også med på å sette sitt preg på naturen mange steder. Kommunens varierte natur gjenspeiler seg i mangfoldige viltressurser. De jaktbare artene representerer betydelige verdier, ikke bare i ren kjøttverdi, men også som rekreasjonsverdi og inntekstpotensiale ved salg av jaktrettigheter. Det kan nevnes at det i 1994 ble felt 45 elg, 73 hjort og 104 rådyr.

Kommunen har faste bestander av flere truede og sårbare arter, som vi plikter å ta vare på gjennom bruken av naturen.

Kommunen har mange vatn og vassdrag som med mer bruk kan bli gode fiskevatn, men med unntak av Øyangsvatnet er det ikke etablert organisert salg av fiskekort. Ved Øyangsvatnet er det etablert et friluftsområde med badeplass og mulighet for kanoleie. Når været tillater det blir plassen veldig mye brukt. Med nærheten til Trondheimsfjorden sier det seg selv at muligheten for sjøfiske er i stor grad til stede.

Vernede områder i kommunen er Herdalen naturreservat og Litlvatnet i Mølnebukt. Området i Herdalen er vernet på grunn av edellauvskog og Litlvatnet på grunn av rikt fugleliv av jaktbare og ikke jaktbare arter.

Miljøproblemer:

Elvene i kommunen er i varierende grad preget av forurensning. Det er ikke gjennomført overvåkningsprogram for noen av elvene, unntatt Fremstadelva som renner fra Storvatnet til Litlvatnet.

Lenavassdraget var for ikke altfor mange år siden lakseførende et stykke oppover, men uvetting utslipp av silosaft ble for drøy kost. Nederst i vassdraget synes det som fisken så smått begynner å vende tilbake.

Tidligere års sporadiske prøver har vist lite forurensning av badeplassene, slik at systematisering av prøvetakingen her er blitt nedprioritert.

2. Hva er oppnådd?

- Hovedplan for vannforsyning er vedtatt og de første tiltak iverksettes i 1995.
- Tilrettelegging/forprosjektering for utbygging av renseanlegg ved begge kommunale vannverk har vært tidkrevende i året som gikk.
- Prosessen med etablering av et interkommunalt renovasjonsselskap (HAMOS) har også vært tidkrevende i 1994, men ligger nå for politisk behandling i kommunene.
- Alle lærerne i kommunen har nå gjennomført 40 timers kurs om miljølære.

3. Hovedutfordringer

- Vi ser for oss store utfordringer på renovasjonssiden framover. Selv om HAMOS nå ser ut til formelt å bli etablert fra årsskiftet 1995/96, vil nok mye av den praktiske tilretteleggingen falle på den enkelte kommune. Nye krav fra sentrale myndigheter samt generelle miljøhensyn innebærer en total

omlegging av tilvendte holdninger, så her blir det mye å ta fatt i. Vi må også etablere overvåking av sigevannet fra to avfallsplasser.

- Utbyggingen av renseanlegg ved de kommunale vannverkene samt klausulering av nedslagsfeltene vil også by på utfordringer av både teknisk og miljømessig art i de nærmeste årene.

- Planlegging og etablering av et friluftsområde og badeplass ved Storvatnet for ytre del av kommunen.
- Planlegging og iverksetting av tiltak for å gjøre elvene tilgjengelige for fiske og rekreasjon for allmennheten.
- Etablering av turtrasé fra friområdet ved Øyangen og sørover inn i turterrenget. Traseen forutsettes også tilrettelagt for handikappede.

BJUGN KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Bjugn kommune ligger helt sørvest på Fosenhalvøya og landskapet byr på store variasjoner. Kystlinja er variert med øyer, holmer og skjær, og en del av de atlantiske kystheiene eksisterer fremdeles i kommunen. Innlandet er kupert med frodige dalfører, myrdrag og rike fiskevatn. Avrundete fjellkoller strekker seg opp mot 600 m o.h.

Berggrunnen domineres av gneis og granitt, men med innslag av bånd med kambrosiluriske bergarter og devonske sedimentære bergarter. De lavereliggende deler av kommunen har tykke marine avsetninger, mens de øvre deler er fattige på løsmasser og er dominert av snauffjell.

Bjugn har kystklima med milde vintre og kalde somrer.

Miljøproblemer:

Bjugn er å regne som en landbrukskommune der jordbruksaktiviteter er knyttet til de lavtliggende områdene og spesielt rundt våre vatn og vassdrag. Dette medfører et stort tilsig av næringsstoffer til vassdragene, og lavereliggende vatn i Bjugn preges av eutrofieringsproblematikk.

De fleste eldre boliger i spredt bebyggelse er utformet med enkel slamavskiller og direkte utslipp til vatn og vassdrag. Dette er med på å forverre forurensningssituasjonen. Kloakkproblematikken er størst i kommunesenteret Botngård, samt i våre grendasentre.

Andre forurensningsproblemer er forurensning fra fiskeoppdrett og fra mottak av fiskeavfall.

I tillegg har kommunen mange små ulovlige søppelfyllinger rundt om i kommunen. Ut over dette har kommunen ingen store forurensningsproblemer.

2. Hva er oppnådd?

Kloakkrammeplan:

Planen ble behandlet i 1992. Den er i dag fulgt opp med søknad om utslippstillatelse. Investeringsstakten er ikke klart fulgt opp grunnet kommunens økonomiske situasjon.

Avfallsplan:

Planen behandlet i sektorstyret for teknisk i 1994. Planen satser på lokale løsninger i samarbeid med nabokommunene, både når det gjelder kildesortering og deponering av avfall. Løsninger som gir miljøgevinst tilstrebes.

Viltkart:

Viltkart ferdig utarbeidet i 1993. Viltkartet er en registrering av kommunens mangfoldige viltressurser og prioritering av viktige viltområder.

Friluftplan:

Ferdig utarbeidet og behandlet i 1993. Planen inneholder ca 50 konkrete tiltak der 26 tiltak er satt opp i

prioritert rekkefølge. En del tiltak er allerede gjennomført. Det er bl.a. merket stier i utmark, rasteplasser er opparbeidet, tilrettelegging i nærområdet, opparbeiding av natur- og kultursti og tilrettelegging av fiskeplasser for handikappede.

Grønt kontor:

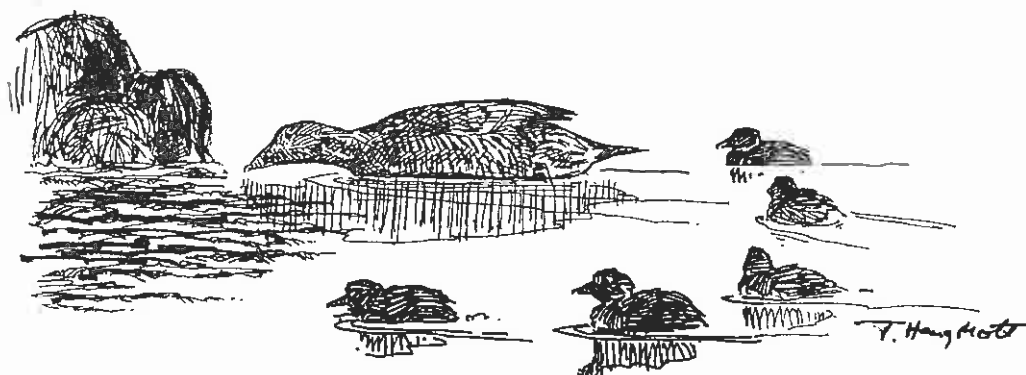
Grønt kontor vedtatt på rådhuset i 1992. Miljøkriterier tatt med i kommunens reglement for innkjøp.

Miljøtiltak i landbruket:

Oppfølging av langsiktige miljømål for Sør-Trøndelag. 55 bruk har utbedret silo- og gjødselanlegg. (Det gjenstår 10-15 bruk med behov for utbedring). 50% av landbruksplasten gjenvinnes.

Økt natur- og miljøkunnskap i skole og barnehage:

Etterutdanning av lærere innen miljølære, natur- og miljøvernrelaterte prosjekter.

FRØYA KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Frøya er en øykommune, som på alle mulige måter er avhengig av storhavet og det marine økosystemet. Påvirkningen fra storhavet gir både utfordringer og begrensinger også for det kommunale miljøvernarbeidet.

Vegetasjonen som kan synes karrig, er dominert av kysthøgmyr og lyngheier. Landskapet er i hovedsak småkupert, men innslag av sedimentære bergarter og gamle skjellsandvoller, gir lokaliteter med krevende og varmekjær vegetasjon. På slike lokaliteter finner vi sydgrensen for nordlige arktiske arter og nordgrensen for sørlige kystarter. Vi mangler «viltvoksende» bar-

3. Hovedutfordringer

- Kloakksanering/vern mot forurensning i vassdrag og sjø. (Botngård og Borgfjordvågen).
- Bedre drikkevannskvaliteten.
- Tiltak mot forsøpling/avfallsdeponering (særlig langs veier og på strender). Bedre ordninger for kildesortering: Minimalisering, sortering og resirkulering.
- Sikring og forvaltning av viktige områder for vilt, naturvern og friluftsliv. (Spesielt området mellom Ny-Jord, Olden og Teksdal.)
- Øke miljøbevisstheten i befolkningen. Motivasjons- og holdningsskapende arbeid.

trær i kommunen, men det er siden slutten av 1800-tallet plantet rundt 4000, da hovedsakelig med utenlandske bartrearter som sitkagran og bergfuru. De stedegne artene som rogn, rognasal, vierarter og osp, som alle er tilpasset det oseaniske klimaet, burde hatt en sterkere posisjon innenfor klimaskogplantingen. Vegetasjonen karakteriseres også av at det unntaksvis ligger snø, og at det er sterke sørvestlige vinder.

Faunaen er karakterisert av vårt naboskap til storhavet. Gjennom hele årssyklusen finner vi nasjonale og internasjonale viktige biotoper for sjøfugl og kystsel. Et annet kjennetegn er at kystfaunaen mangler de vanligste bakkepredatorene som rødrev, grevling,

mår m.m. Områder som er grunnere enn 40 meter utgjør 90% av kommunens areal, eller rundt 1500 kvadratkilometer som kan defineres som gruntområder. Den enorme biologiske produksjonen i disse gruntområdene har bl.a. ført til at vi har det største marine verneområdet i landet, Froan naturreservat og landskapsvernområde.

Miljøproblemer:

Mange av disse naturelementene er sårbare for ytre påvirkninger. De store kildene til forurensning er knyttet opp til den kroniske olje- og avfallsforsøplingen. Med sine 7000 øyer, holmer og skjær virker kommunen som et effektivt mekanisk filter ute i Golfstrømmen for alle typer drivavfall. Dette er en situasjon som bare kan endres gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid. Farene forbundet med episodiske uhell ved transport og utvinning av olje er også bekymringsfullt. I form av arbeidsplasser og tjenesteproduksjon er Frøya helt avhengig av fiskeresursene i gruntområdene og produksjonsforholdene for oppdrett av laksefisk. Vi er den største oppdrettskommunen i Norge og den største fiskerikommunen i regionen, og ser med stor bekymring på de nye produksjonsfeltene for olje ved Midt-Norgekysten.

2. Hva er oppnådd?

Innenfor kommunalt natur- og miljøvernarbeid er det mange og viktige problemstillinger å jobbe med også for framtida. Kommunen er sammen med Hitra kommune en av fire distriktskommuner i Statens forurensningstilsyns kildesorteringsprosjekt. Dette betyr at vi fra 1995 vil ha operativt ei ordning med fullskala kildesortering av husholdningsavfall.

Innenfor mange områder er kommunalt miljøvernarbeid knyttet opp til arealforvaltning av kystsonen. De viktigste innfallsportene har vært kommuneplanen, men også skoloring for en økt forståelse for hvilke viktige og sårbare ressurser og verdier kystsonen representerer har vært viktig. En endret lokal forvaltningspraksis av Plan- og bygningslovens bygge- og deleforbud i 100-meterssonen har blitt et viktig redskap for dette. I den forbindelse er vi i gang med å utforme et idehefte for hvordan fritidsbebyggelse og helårsboliger kan bygges innenfor rammene av stedegen byggeskikk. Dette arbeidet har også gitt behov for å definere elementer innenfor begrepet kulturlandskap. Øyenes kulturlandskap er i sin helhet knyttet opp mot storhavet og de marine ressursene, og

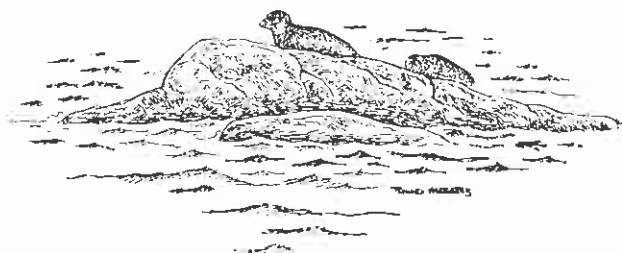
vi har innenfor begrepet «havkulturlandskapet» innarbeidet ulike elementer som kan beskrive kulturlandskapet ute på øyene.

3. Hovedutfordringer

For Frøyas kommunale miljøvernarbeid står utfordringene i kø. Det kan nevnes et behov for en økt forebyggende satsning på tiltak mot lokal forsøpling og forurensning, hvor kommunen bør spille en mer aktiv rolle bl.a. i forhold til påtalemyndighetene slik at «gode» saker ikke blir henlagt. Det bør arbeides mer med økt lokal egenforståelse og identitet i forhold til natur- og miljøressurser, ved en prioritering av økt bruk av lokal friluftarena, forståelse for stedegen byggeskikk og utvikling av begrepet havkulturlandskap. Innenfor undervisningssektoren er det viktig at det obligatoriske 40-timerskurset for lærere i grunnskolen får en lokal karakter som prioriterer nærmiljøundervisning.

Vår status som kystkommune gir også utfordringer i forbindelse med framtidens utnyttelse av nye marine ressurser. En økt viten om arters og økosystemers tåleevne i forbindelse med ønsket om optimal høsting, vil lokalt være svært viktig kunnskap for naturforvaltningen. Herunder ligger en forenkling og koordinering av de statlige forvaltningsregimene knyttet bl.a. opp til Fiskeridepartementet, Landbruksdepartementet og Miljøverndepartementet. Som eksempler kan nevnes utvinning av skjellsand, utnyttelse av tareforekomster og bunnkulturer av skjell.

Det vil være en målsetning for det kommunale miljøvernarbeidet at alle statlige og kommunale fellesoppgaver på den «kommunale arenaen» i sterkere grad samordnes. Det kan her nevnes f.eks. utmarks- og naturoppsyn og forvaltning og bruk av verneområder.

HEMNE KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Hemne kommune er en kystkommune med variert natur: - kystlandskap, skjærgård, skog, vann, heier og fjell opp til 1000 meter over havet. Et dominerende trekk er Hemnfjorden som skjærer seg inn i landskapet fra Trondheimsleia. Innerst i Hemnfjorden ligger kommunesenteret Kyrksæterøra som vokste fram som bygdesentrum i slutten av 1800- tallet.

Hemne preges av store utmarksområder preget av myr og skog. I tillegg har kommunen ca. 150 fiskevann, mange av dem med god bestand av ørret og rørr.

Inntil siste krig og til dels fram til 1950-tallet ble det drevet seterdrift i kommunen. Derfor finner en mange tufter og gammelt kulturlandskap etter nedlagte setre. Enkelte høybuer står enda igjen, og noen av dem er tatt vare på og restaurert.

Hemne har en rik hjortestamme og elgstamme. I 1994 ble det felt 150 hjort, 46 elg og 91 rådyr. Elgstammen har vokst i de senere årene. Hjortestammen er stabil, og viser ingen tegn på nedgang.

Miljøproblemer:

Forurensning:

Vi har registrert noen enkeltutslipp i vassdragene i kommunen. Forurensningen er av mindre alvorlig karakter. Nesvatnet kan i enkelte perioder være påvirket av næringssalter fra menneskelig aktivitet.

Badevannet i Skograndsbukta:

Det ble sommeren 1994 foretatt badevannsprøver i Skograndsbukta. Det ble registrert 390/ml termstabile koliforme bakterier. Dette blir karakterisert som mindre godt badevann. Årsaken skyldes i hovedsak kloakkutslipp fra boliger i området. Tidligere var bukta mye brukt til bading, men senere års dårlige vannkvalitet har gjort at få benytter bukta til bading.

Forsøpling, privatfylling og bilvrak:

Det finnes flere uønskede privatfyllinger. De fleste er eldre fyllinger knyttet til gårdsbruk. Kommunen kartla i samarbeid med grunneier ca 18 bilvrak fra 1950 og 60-tallet på hans eiendom. Kommunen fjernet på slutten av 1993 over 100 bildekk fra et ulovlig deponi i utmarka. Likeledes påla kommunen opprydding av en ulovlig fylling i 1994. Oppryddingen vil bli intensivert i 1995.

2. Hva er oppnådd?

I 1993 bevilget kommunen kr 17.000,- til opprydding av stranda på Vinjeøra. Det ble kjørt bort 255 m³ med langtransportert søppel som kommer inn Vinjefjorden. Søppelmengden i 1995 er igjen så stor at kommunen satser på ny opprydding i 1995.

Friluftsliv:

Kommunen har opparbeidet og merket ca. 20 % av stiene i 1994. Tolv månedersverk støttet av kommunen gjorde dette arbeidet mulig. På en av stiene har kommunen opparbeidet en utkikkspost med benk med utsikt over Hemnfjorden, Kyrksæterøra og Rovatnet.

På samme strekning har kommunen bygget ny gangbru for å lette tilgangen til Karlsnessetra, en seterstøl som ligger i nærområdet og gangavstand fra Kyrksæterøra.

Kommunen har utarbeidet idretts- og frilftsplan og handlingsprogram 1995-98.

I tillegg er kommunen kommet godt igang med en egen frilftsplan.

Kommunen har prioritert friluftslivsutøvelse i sentrum. Området rundt kommunehuset og småbåthavna ved utløpet av Søa skal bli et sentrumsnært friluftsområde. Anleggsarbeidet startet i 1994 og vil bli avsluttet våren 1995. Området vil inneholde gangveg, sittegrupper og fiskeplass for handikappede. Elvebredden har fått en ny natursteinmur.

Hemne kommune tar seg av den daglige driften av de statlige friluftsområdene på Magerøya, Røstøya og Jamtøya i Snillfjord. Dette skjer i samarbeid med fylkesmannen.

3. Hovedutfordringer

Avfallssortering/prøveprosjekt hjemmekompostering: Hemne kommune inngår i etableringen av et interkommunalt renovasjonsselskap HAMOS (Hemne, Agdenes, Meldal, Orkdal, Snillfjord). Kommunen har forslag til avfallsplan klar, men avventer politisk behandling p.g.a. etableringen av HAMOS. Det er naturlig at HAMOS medfører en felles avfallsplan med de andre kommunene.

Hemne kommune sorterer ut glass, klær, metall, dekk og papp/papir. Papiret blir samlet etter hentesystemet, de andre etter bringesystemet. Kommunen har laget 10 kompostbinger som skal utplasseres hos kursdeltakere som har meldt sin interesse.

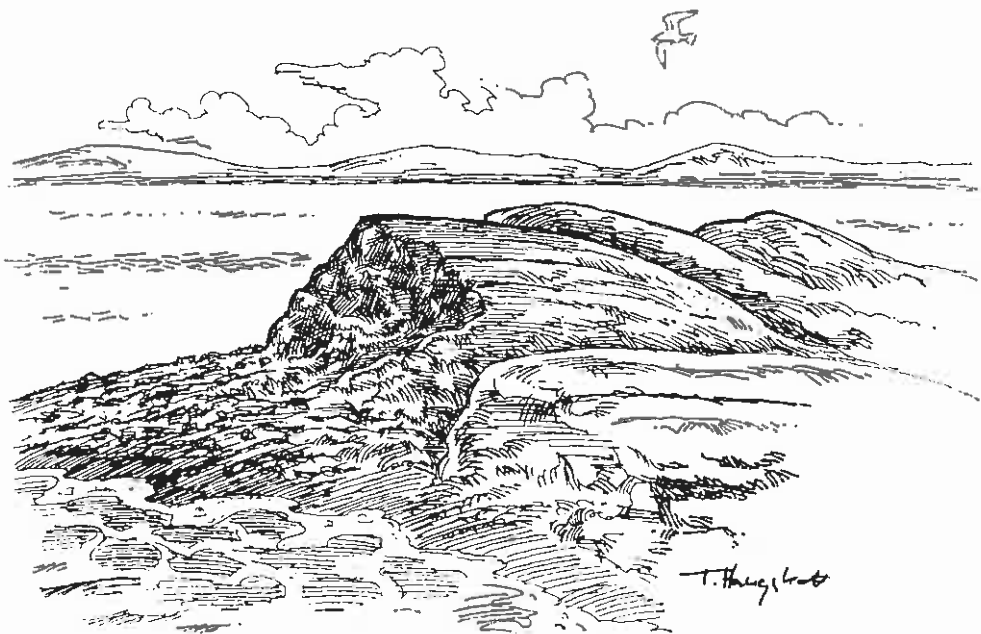
Lakse- og sjørret fiske:

Hemne har fire mindre lakseførende elver. Disse er Røsta/Åelva, Søa, Fjelna og Haugaelva. Elvefisket blir administrert av Hemne Jeger og fiskerforening. Man arbeider for å få en bedre fangststatistikk, men det er vanskelig å få inn fangstoppgaver.

Det arbeides for å bygge laksetrapp i Fjelna, noe som kommunen ser svært positivt på.

Kommunedelplan for Kyrksæterøra:

I løpet av 1995 vil kommunen ha ferdig en kommunedelplan for Kyrksæterøra sentrum. Stikkord der er bevaring av den gamle bebyggelsen i sentrum, mer miljø og økt trivsel for beboere. Miljø og trivsel skal kobles opp mot handel og service.

HITRA KOMMUNE

1. Karakteristisk trekk

Naturforhold:

Kommunen Hitra består av 3363 øyer, holmer og skjær. Tilsammen er kommunens landareal på over 680 kvadratkilometer. Landskapet er sterkt påvirket av havet og naturkreftene, men det er overraskende stor variasjon i topografi, vegetasjon og dyreliv i kommunen. Inne på øya er det store skog- og myrområder og fjelltopper på over 300 m o.h. Det er lite som minner om ei øy når du ferdes inne på Hitra.

Berggrunnen domineres av dypbergarter som dioritt, granitt og tonalitt. De gir et fattig jordsmonn. Heller ikke ei stripe med konglomerat langs Trondheimsleia er rikere på næring. Det har vært bergverksdrift etter både sølv, kobber, jern og sink på Hitra. Kalkrike bergarter som gir rikt jordsmonn forekommer spredt over øya. Det er beskjedne løsmasseavsetninger. Den marine grensa ligger mellom 40 og 50 m o.h.

Skjærgården i Hitra er svært omfattende og gir et spesielt naturmiljø der planter og dyr som utnytter havets ressurser har rike muligheter. Produksjonen i gruntvannsområdene er stor og gir et godt næringsgrunnlag for mange fuglearter. Tare- og tangvegetasjonen er godt utvikla og fungerer som oppvekst-, gjemme- og jaktområde for fisk og andre sjødyr samtidig som den har vært utnyttet av menneskene til både husdyrfor og attåtnæring.

Flo og fjære er viktige i døgnrytmen på Hitra. Mange aktiviteter er tradisjonelt knyttet til fløan eller fallan sjø, eksempler kan være fiske og slakting. Tidevannsskiftinga gir oss et spennende område i fjæra som avdekkes 2 ganger i døgnet. Fjæra er livsnødvendig for enkelte arter i vår fauna samtidig som den tradisjonelt er vårt viktigste friluftslivsområde. Her er det store oppdagelses- og opplevelsesmuligheter.

Kysthei dekker store områder på de største øyene. Dette er et lyngheiområde med mye snaufjell, der

innslag av myr, vatn og små skogområder skaper avveksling. Røsslyng og klokkelyg er de vanligste lyngartene. Sammen med pors, krekling, tyttebær og blokkebær utgjør de størsteparten av vegetasjonsdekket på lyngheiene. Kystheiene er et resultat av både kulturpåvirkning (beiting og brenning) og klimaet.

Skog finner vi på lune steder på yttersida av øya og i de midtre deler tvers over Hitra. Kystfuruskogen er lysåpen og trivelig og gir utmerkede forhold for Nord-Europas største hjortestamme og en voksende rådyrstamme. I de siste åra er det sett elg på Hitra. I dalførene langs de største elvene og ved kulturmark er det lauvskogområder. Dette er en blandingsskog med bjørk, rogn, or og osp. Små områder med edellauvskog finnes forskjellige steder på øya.

Myr har vi rikelig av. På grunn av et mildt og fuktig klima er det store myrområder på Hitra. Berggrunnen gir ikke fra seg mye næringsstoffer, og dette gjenspeiles i myrvegetasjonen som stort sett er artsfattig. Bare enkelte steder med mer kalkrik berggrunn finner vi mer artsrike myrer.

Innlandsvatn er et hovedelement i Hitternaturen. Vi har over 900 vatn med aure i, de aller fleste er "overbefolka", men det finnes en god del vatn der aure opp mot kiloen tas jevnlig. Sjøaure og laks går opp i flere elver når vassføringa er stor. Så godt som alle vatn bærer preg av de omkringliggende myrene og den fattige berggrunnen ved at de er næringsfattige. Antall organismer i vatnet blir derfor også lite. I noen vassdrag finner vi rør.

Kystkulturen er kystfolkets kultur, på grunn av menneskene og de ressursene som finnes ved kysten. Den er grodd opp av sjøen og fjæra, båten og bruket, naustet og skjåen, stua og fjøset, fisken og silda. Kystkulturen forener de menneskelige og naturgitte ressursene og har skapt kulturlandskapet ved kysten.

2. Hva er oppnådd?/3. Hovedutfordringer

FAGOMRÅDER	HOVEDUTFORDRINGER	HVA ER OPPNÅDD?
BIOLOGISK MANGFOLD	Bevare den biologiske variasjon gjennom å hindre menneskeskapt innvandring og/eller utarming. Bevaring av utsatte naturtyper. Skaffe oss oversikt	I forbindelse med tunnelforbindelse til fastlandet initiert etablering av viltsperrer for å bevare den naturlige øyfaunaen.
OMRÅDE-FORVALTNING	Kartlegging av naturtyper ved hjelp av viltkart og vegetasjonskart. Prioritering av områdene. Innarbeiding i kommuneplana.	Viltkartlegging gjennomført, rapport ferdig våren 1995.
ARTS-FORVALTNING	Fornuftig hjorteviltforvaltning, rådyrstammen «eksploderer». Omfattende miljøoppsyn må til for å skjerme trua og sårbare arter. Omfattende informasjon Forvaltninga av Hitras innlandsfiske-ressurser er på et lavmål. Etablering av grunneierforeninger må til.	Hjorteviltforvaltninga er god. Miljøoppsynskurs skal holdes vinteren -95, Miljøoppsyn operativt våren -95. Informasjon om regler ved ferdsel og friluftslivsutøvelse for å unngå naturødeleggelser og konflikter med lokalbefolkning og næringsliv ferdig vår -95. Prøver å danne et nettverk av grunneierforeninger.
FRILUFTSLIV	Tilbud om friluftsliv for alle, uansett alder og funksjonsgrad. Kamp om barn og unges fritid mot TV, video, data osv. Kamp for å få foreldrene/besteforeldre/ organisasjoner til å ta ansvar for opplæring til friluftsliv. Skaffe midler og arbeidskraft til oppfølging av friluftslivsplanen. Info om rettigheter og plikter er viktig.	Friluftslivsplan ferdig utarbeidet og er et virkelig godt redskap. Friluftslivskart med informasjon om rettigheter og plikter i naturen utgitt. Kjentmannsprøve med 29 poster og 3 merkegrader der ett av merkene er tilrettelagt for funksjonshemmede. Aktiv jobbing med friluftsområder. Arbeid med friluftsliv inn i skolen.
KULTURMINNE-FORVALTNING	Bevaring av kystkulturlandskapet, særlig ved å legge vekt på byggeskikk og skikkelig handtering av PBL §17.2. Prioritere spesielt viktige kulturlandskapsområder.	Kystsonekonferanse med forvaltning som hovedtema avholdt. Saksbehandling med vekt på PBL §17.2 og byggeskikk er gj.ført i friluftsnemnda. Det arbeides i byggeskikkutvalg.
ENERGI-UTVIKLING	Store kommunale gevinster ved Enøk-satsing. Hvordan å få staten til praktisk å følge opp vakre ord om viktigheten av Enøk. Hvordan kan vi bidra til å legge om forbruksmønsteret.	Lite er gjort
UTSLIPP TIL LUFT	Gjennom målinger over flere år ser vi at naturen vår forsures gj. langtransportert luftforurensing. Lokalt kan en ev. utbygging av	Har avgitt uttalelser i høringer.

	virksomheten på Tjeldbergodden, særlig gj. Nox-utslipp, føre til forsurening. Naturen på Hitra har liten bufferevne.	
MILJØGIFTER OG HELSESKADELIGE STOFFER	Informere om sammenhengen mellom vårt «kjemiske hverdagsmiljø» og livs-stilssjukd./astma/ allergi. Få til «forbruker-våkning».	En er blitt mer oppmerksom på materialvalg og avgassproblematikk, f.eks. ved nybygg.
NÆRINGSSALTER (Utslipp til naturen av gjødsel/kloakk)	Utslipp fra landbruk (silo, gjødselkjeller, avrenning fra dyrka arealer. Utslipp fra private anlegg. Utslipp fra kommunale anlegg. Utslipp fra næringslivet.	Her har landbruksmyndighetene gjort en god innsats, krever oppfølging. Alle private nyanlegg er forskriftsmessig. Oppjustering av gamle anlegg på gang. Kommunen har ikke gjort noe praktisk for å utbedre sine ulovlige utslipp. Utslipp stort sett i orden fra næringslivet
AKUTTE FORURENSNINGER (forårsaket av uhell/ ulovlig handling)	Fra tanker/anlegg på land Fra transport av olje/kjemikalier på bil og båt Fra transport av olje/gass i rørledning Fra leiting/produksjon av olje/gass på plattformer.	Gjennom interkommunal gruppe deltar kommunen i risiko- og sårbarhetsanalyse som skal føres videre i beredskapssammenheng. Store utslipp til havs fra tankskip eller lete/prod.plattform er vi totalt maktesløse mot.
AVFALL, GJENVINNING OG SPESIALAVFALL	Størst mulig grad av ombruk/gjenvinning av avfallet. Motivering av forbrukerne til å si et klart nei til unødige avfall. Forsvarlig håndtering av restavfall og spesialavfall.	Avfallsplan for Hitra og Frøya er laget. Vi deltar i SFT's prosjekt «Kildesortering i spredt bebyggelse». Kildesortering innført fra 010295. Interkommunalt avfallsselskap, Kystmiljø, står for drift av renovasjon i Hitra og Frøya.
AREALPLAN-LEGGING	Hitra har ikke kommuneplan, og dermed heller ikke samordna arealplan.	Arbeidet med kommuneplan har starta, en har som mål å bli ferdig i løpet av 1995.
TETTSTEDS-UTVIKLING	Brukervennlige og trivelige tettsteder med vekt på kommunesenteret Fillan er utfordringa.	Det jobbes med kommunesenteret.
ANNET	Bevise at ved å tenke miljø kan eksisterende arbeidsplasser trygges og nye skapes.	Det er jobbes mot enkeltbedrifter og bransjer lokalt. Det er et stort behov for informasjon, fellestiltak og koordinering.

HOLTÅLEN KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Berggrunnen er geologisk en del av Trondheimsfeltet, dvs. at den domineres av skifrige bergarter som gir næringsrikt jordsmonn. Grensefjelltoppene Stor-skarven og Hyllingen er eksempler på «minnesmerker» etter vulkansk aktivitet under de kaledonske fjellkjedefoldinger. De mange kisgangene, sulfidmalm-årene, ligger i grenseovergangene mellom de sedimentære (skifrige) og vulkanske bergartene.

Kvartærgeologisk domineres terrengdannelsen av spora etter enorme smeltevassmengder som rant over vasskilet mot nord fra bresjøene i Nord-Østerdalen, særlig da Store Glåmsjø braut ut på flere steder, grov ut canyons øvst i sidevassdraga til Gaula og la att blokker, rullesten og grus i dalbotnene og dalsidene i Øvre Gauldalen.

Store snaufjellområder breier seg både sørvest og nordaust for hoveddalføret, deler av hhv. Gauldalsvidda og grensefjella mot Tydalen og Selbu. Snaufjellet, fjellskogen, fjellvatna og myrene dekker om lag 87% av totalarealet. Tradisjonelt har det betydd mye godt rypeterreng, og rype i vinterdrakt er da også motivet i kommunevåpenet. Busettinga har tyngdepunkt langs Gaula i hoveddalføret, i bygdene Ålen og Haltdalen med hver si tettstedsdannelse. Øvrig busetting er i Hessdalen og Holddalen (Aunegrenda). I hoveddalføret og de laveste partiene i sidedalene dominerer granskogen. Øvst og inst i sidedalene er det lauvskogbevokste setertrakter, noen setre er fortsatt i aktiv bruk.

Klimaet er sterkt skiftende, typisk innlandsklima med temperatur rundt 0° C og nedbør 500 mm i årsmiddel i søraust og mildere «trøndervær» og betydelige nedbørmengder i nordvest.

Berggrunnen, jordsmonnet og klimaet gir gode forutsetninger for et rikt og variert plante- og dyreliv som kombinert med store arealer og mange vatn gir gode kår for både å oppleve og høste i naturen.

Miljøproblemer:

- Dårlig drikkevassforsyning for mange av innbyggerne, både når det gjelder vasskvalitet og driftsregularitet. 4 av 5 private vassverk har inntaket i elv/bekk og får dårlig/forurensa vatn i perioder.

Ved det femte, og største, ligger det flere km over 20 år gamle asbestrør.

- Uhensiktsmessig avfallsbehandling for det organiske avfallet og en del øvrige fraksjoner. Sekkernovasjon i hentesystem for husholdningsavfallet kombinert med et bringesystem for grovavfallet var et pionérprosjekt for 20 år sia. Sjøl om systemet etter hvert er bygd ut for flere fraksjoner og spesialavfall, så er det ikke godt nok i dag. Det omfatter heller ikke fritidsbebyggelsen, og det er ikke gjort forsøk på å oppnå konsesjon for videre drift av de to avfallsplassene.
- Gruveforurensning av Gaula, og ellers lokalt i nedslagsfeltet, har vært, og er, et kardinalproblem. Det gjelder særlig tungmetaller og slam som har ført til fiskeløpse/-død i de 4 øverste milene av Gaula, og på lokalstrekninger i noen sidevassdrag, og ellers lite tiltalende vassdrag.
- Forsøpling av terreng og vassdrag av private fyl-linger og hensetting av bilvrak, landbruksmaskiner m.v. Det er særlig terrenget rundt en del gardar som utmerker seg negativt.
- Gammelt og uoppdatert viltregister/-kart med for liten vekt på det ikke-jaktbare viltet.
- Lite utbygd fiskestell når en ser bort fra statsallmenningene (omfatter over 60% av arealet). Forvaltninga er for dårlig samordna mellom private og mellom de private og staten.
- Motorferdselen i utmark «forurensar» i den forstand at mye (størsteparten?) av snøscootertrafikken ikke er nødvendig i h.t. regelverkets intensjon og bokstav.

2. Hva er oppnådd?

Vern etter naturvernloven: Bredmyra naturreservat for «ombrotroft myrkompleks» i Yter-Haltdalen, stor nedbørsmyr, kronprinsregentens resolusjon 21.12.90.

Vern av/om Gaula: Varig verna mot videre kraftutbygging gjennom vedtaket av Samla Plan juni -86, flerbruksplanen av juni -90 vedtatt av kommunestyret september -91 som retningsgivende for kommunens arealplanlegging, komm.planens arealdel av september -93 definerer vassdragsområder hvor forvaltninga vil bli nærmere ivaretatt i henhold til rikspolitiske retningslinjer og igangsatt arbeid med differensiert forvaltning. Høsten 1990 ble vasspeilet i 3 tidligere regulerte vatn i sidevassdraget Sya sikra ved restaurering av demningene i Fjellsjøen, Busjøen og Nersjøen (1 mill. kr investert). Det er gjennomført ryddeaksjon i og langs elva, pilotprosjekt med rasteplass ved Eabrua og tilrettelegging for fiske gjennom grunn-eierorganisering, laksetrapp-prosjekt i Eggafossen, fiskestier, skiltplan m.v.

Vern mot gruveforurensning gjennomført som to store pilotprosjekt, høsten -89 til 13 mill. kr ved Kjøl i og sommeren -90 til 2,5 mill. kr ved Killingdal. Iflg. statlig program for forurensningsovervåking er den årlige transporten av koppar og sink blitt redusert med hhv. 84 og 70% fra 1986/87 til 1993. Rekognoseringa av flora og fauna har skutt fart, og sommeren -94 ble det tatt fin aure langt oppigjennom de tidligere «døde» strekningene.

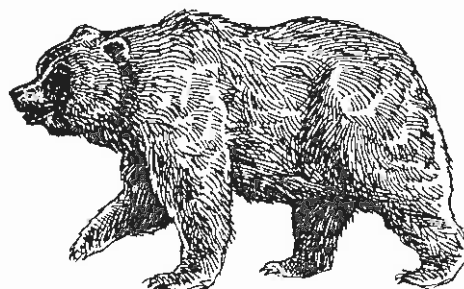
Igangsatt planarbeider og tiltak: Kommuneplanens handlingsdel inkl. rammeplan for vassforsyning, rammeplan for avløp, interkommunal/kommunal avfallsplan, viltregister/-kart, sektorkart for friluftsliv og idrettsanlegg og sektorkart for kulturminner. Videre differensiert vassdragsplanlegging for deler av Gaula og revidering av miljølæreplanene for skolene.

3. Hovedutfordringer

Organisering, integrering og samhandling: Å lykkes med den pågående politiske og administrative omorganiseringa i kommunen slik at miljøvern hensyn kan gjennomsyre det kommunale forvaltnings- og næringsutviklingsarbeidet og ikke bare (for)bli MIK-programmert, statssubsidiert avlat.

- **(Be)holde Gaula ren og intakt** som en livsnerve gjennom bygdene ved å stå vakt om det formelle vernet og hindre uthuling gjennom lemfeldig håndheving av eksisterende og nye planbestemmelser og utfyllende forvaltningsregler.

- **Bekjempe gruveforurensninga**, også etter de store pilotprosjekters æra, særlig for å hindre/unngå tilbakefall for Gaula når det blir overløp fra Killingdal/Björgåsen-sjaktene som nå fylles opp med vatn.
- **Forelhogna/Gauldalsvidda:** Vinne fram med avgrensinger, verneformer og forvaltningsregler som kan bli forstått som vettugt vern for gagnlig bruk av og for også lokalbefolkningen. Ikke glem hovedhensynet om å verne om villreinstammen og dens leveområder!
- **Vern mot akutt forurensning** gjennom betryggende lokale, regionale og nasjonale beredskapsopplegg.
- **Motorferdsel i utmark**, vinne forståelse for at kommunens forvaltning bør/må være mer i overensstemmelse med regelverkets intensjon og bokstav når det gjelder bruk av snøscooter, forebygge den langt alvorligere trusselen ved tiltakende bruk av terrenggående kjøretøyer på barmark.

KLÆBU KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Klæbu er nabokommune til Trondheim. Rundt halvparten av de yrkesaktive pendler til Trondheim. Sentralt gjennom kommunen renner Nidelva. Den har utløp fra Selbusjøen som vi deler med Selbu.

Nidelva representerer en perle i et bynært område. Den renner for det meste i et dalføre med bratte vegetasjonskledte skråninger. En finner i elva bratte gjel, jettegryter, fosser, stryk og rolige områder.

Et variert utvalg av biotoper finnes langs elva: Steder med edelløvskog og rik bergskrentvegetasjon er registrert. Vannvegetasjonen er stedvis godt utviklet bl.a. som en følge av manglende flommer i elva.

Nidelva har et rikt fugleliv og skiller seg her ut sammenlignet med andre større elver i Trøndelag. Isfritt vann, p.g.a. reguleringer, gjør at ender og sangsvaner overvintre. Pattedyr som elv, hjort, oter, mink osv. har også tilholdssted langs elva.

Nidelva er en av Norges mest produktive ørretelver. Dette gjør den i tillegg til naturopplevelsene til et attraktivt utfartsområde for folk i Trondheimsregionen.

Klæbu har flere større sammenhengende friluftsområder. Brungmarka er et større "villmarksområde" som utgjør over 1/3 av kommunen. Vassfjellet alpinsenter skal nevnes som en kontrast til dette.

Jordbrukslandskapet finnes langs elva på marine avsetninger. Bakkeplanering har imidlertid ført til store endringer i landskapet som opprinnelig var et svært kupert ravinelandskap.

Selbusjøen utnyttes til kraftproduksjon. 3 kraftverk er som resultat lokalisert langs elva. Kraftlinje-traseene er enkelte steder svært framtreddende i landskapet. En strekning av elva er tørrlagt, og kantsonen i Selbusjøen er blottlagt spesielt i vinterhalvåret. De hurtige variasjonene i vannføringen i Nidelva ved vedlikeholdsarbeider, som har vært utført med få års mellomrom av E-verket, har medført at særlig ørret strander og dør.

Samtlige av sidebekkene til Nidelva er forurensset. Det samme gjelder Nidelva like nedenfor bekkene. 4

av bekkene er sterkt forurensset og har et økosystem som er helt ute av balanse. Den store vannføringen i Nidelva virker fortynnende på forurensningen som blant annet kommer fra sidebekkene. Årsaken til forurensningen er dårlig kloaknett og avrenning fra landbruksdrift.

Klæbu er fylkets 3. største eksportkommune for sand og grus. I forhold til arealet den største. Lokaliseringen i forhold til markedet er fordelaktig. De fleste av uttakene har laget stygge sår i landskapet som etter endt drift ikke er reparert. De fleste av massetakene ligger (heldigvis) slik til at de ikke er synlige fra de mest beferdede stedene. Ingen av massetakene i Klæbu er meldt til kommunen, og heller ikke til landbruksmyndighetene.

2. Hva er oppnådd?

Avfall:

Det er innført tvungen renovasjon i hele kommunen, med unntak av hytter. Avfallet leveres til forbrenningsanlegget på Heimdal. Kommunen har ingen kommunal avfallsplass. Det er satt i gang sortering for glass, tøy, papir og spesialavfall basert på bringing til containere.

Sesongavhengig innsamling gjennomføres for hvitevarer, jern, landbruksplast og hageavfall.

Det er satt i gang frivillig kompostering av husholdningsavfall for 30 husstander.

Det arbeides med å få etablert et senter i Klæbu for innsamling av kasserte kuldemøbler og eventuelt andre hvitevarer. Gjenbruk, gjenvinning og det å ta vare på KFK-gasser er her et mål.

Avløp:

I løpet av de siste 5-6 år er det investert større beløp i opprusting av det kommunale avløpsnettet og i renseanlegg, tilsammen for ca. 3,5 mill kr. Det er satt i gang registrering av private kloakkutslipp i kommunen.

Inneklima:

Tilstandsregistre er utført for alle kommunale skoler og barnehager. Tiltak er gjennomført for mange av disse bygningene. For øvrige bygninger er tiltak på gang. Energiøkonomisering utføres oftest sammen med tiltak for inneklima.

Tilrettelegging:

Ved Nidelva (Svean/Moodden) finnes et tilrettelagt område med parkering, gapahuker, bålplasser, opplysningsskilt, badebasseng med garderober og kiosk. Ut herfra er det også opparbeidet natur/ kultursti.

Holdningsskapende arbeid:

Det er etablert et samarbeidsutvalg for miljølære hvor skolene, barnehagene, skolekontoret og miljøkonsulent er representert.

Etterutdanningskurs for lærere i miljølære, som tilsvarer 40 timer, skal gjennomføres i 94/95. Alle skolene har laget natur-/skogssti i sitt nærmiljø.

Miljøoppsyn:

Det er etablert miljøoppsyn i kommunen (ca. 30 personer). Miljøoppsynets oppgave er å forebygge natur- og miljøkriminalitet. Det skal føre tilsyn med ferdsel og aktiviteter for å oppdage, kontrollere og reagere på forhold som går ut over lover og forskrifter innen natur-, miljø- og helsevern. En styringsgruppe består av en representant fra lensmann, grunneierlag, jeger- og fiskeforening, Trondheim politikammer og miljøvernkonsulent.

Tøybleieprosjekt:

Alle nyfødte i Klæbu får i gave en prøvepakke med tøybleier. Hensikten er å redusere avfallsmengden og skadelige stoffer i avfallet gjennom å stimulere til ombruk.

Vannbruksplan Nidelva:

Det er utarbeidet en vannbruksplan for Nidelva. En god del av de prioriterte tiltak for tilrettelegging er gjennomført.

Verneområder:

Langåskjølen naturreservat er det eneste området som er vernet i medhold av naturvernloven. Det omfatter et myrområde.

3. Hovedutfordringer

I gjeldende kommuneplan er miljø og miljøvern en av 5 hovedutfordringer. Kommunens innsatsområder er her:

- Tiltak mot vannforurensning
- Forsvarlig håndtering av avfall
- Sikring og forvaltning av viktige områder for friluftsliv, vilt og naturvern
- Inneklima i kommunale bygg
- Informasjon og holdningsskapende arbeid

Som geografisk område er Nidelvkorridoren gitt første-prioritet.

Utarbeiding av Miljøplan er igangsatt. Miljøplanen skal fremmes som kommunedelplan, og arbeidet med denne skal samordnes med revisjon av kommuneplanen. Det er meningen at planen skal behandles politisk i løpet av mars -95.

Det er nedsatt en politisk arbeidsgruppe med miljøvern-konsulenten som sekretær som skal utarbeide planen. Innbyggerne er aktivt trukket inn i arbeidet, da hovedsakelig gjennom frivillige organisasjoner og skolene/ barnehagene.

MALVIK KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Areal: 171,7 km² (landareal 157,1 km²)
Ant. innbyggere: 10.329
Hovednæring: Service, industri og primærnæring.

Malvik kommune grenser mot Selbu, Trondheim og Stjørdal. Naturmessig preges kommunen av store utmarksareal og mange fine fiskevatn. Om lag 72% av landarealet er dekket av barskog, myr utgjør ca. 7%, lauvskog ca. 2% og jordbruksarealet 9%. Resten av arealet er sjø og ferskvann.

Miljøproblemer:

Forurensningssituasjonen i kommunen kan generelt betegnes som tilfredsstillende, men med noen unntak. Badevannskvaliteten i fjorden er periodevis mindre god (dvs. med forekomst av tarmbakterier). Flere elver og bekker er overbelastet med næringssalter, som i hovedsak skyldes arealavrenning fra landbruket. De nedlagte kommunale avfallsfyllingene gir forurensningsproblemer grunnet sigevatn. Andre lokale forurensningsproblemer av mindre omfang knyttet til støv, støv, eutrofiering m.m. kan forekomme.

Industrifyllinger i kommunen er et problem når det gjelder båndlegging av areal og gjenfylling av bekke-daler.

Drikkevannskvaliteten i kommunen er ikke god nok. Det satses mye på ny vannforsyningskilde (Jonsvatnet), og eventuell rensing av en av dagens hovedforsyningskilder (Stavsjøen) for å sikre en tilfredsstillende drikkevannskvalitet. Kommunen arbeider også aktivt for en framtidsrettet avfallshåndtering.

Det er ingen spesielle problemer innen natur- og annen ressursforvaltning, men derimot en rekke utfordringer.

2. Hva er oppnådd?

Holdningsendring og miljøundervisning:

- Politikerskolen i miljøkunnskap (høsten -94)
- Miljøekskursjoner sammen med Vikhamar skole
- Stor deltakelse i Miljøheimevernet
- Komposteringskurs for miljøveilederne i barne-skolen

Vann og avløp:

- Ny drikkevannsforsyning for deler av ytre Malvik
- Hovedplan for vannforsyning
- Hovedplan for avløp (m/ kjemiske kloakkrense-anlegg)
- Separert spillvann og overvann i ledningsnett i mange boligområder

Avfall:

- Tvungen renovasjon i hele kommunen fra 01.05.94
- Ryddet opp ved Wiks biloppfoggeri
- Kartlagt søppel og skrot i hele kommunen
- Bygget gjenvinningsstasjon (midlertidig) for avfall i Hommelvik
- Bildemonteringsanlegg på Sveberg nærings-område. Gjenbruk og resirkulering av stålplater fra personbiler
- Diverse Grønt Kontor-tiltak (resirkulering av toner-kassetter, papir og kontroll av intern kjemikalie-bruk)
- Innsamlingssystem for landbruksplast og plante-vernmidler

Naturforvaltning:

- Miljøstatus og fagråd for Homlavassdraget
- Handikapvennlig toalett for Langneset friluftsområde, Foldsjøen
- Istandsetting av steinbrudd (v/E6) med jorddekking og tildekking
- Driftsplan for elgforvaltning for Malvik grunneier-lag
- Viltrapport for Malvik med viltkart
- Tiltak mot viltulykker på E6 (siktrydding, gjerding, belysning, skilting, luktstoff)

Energi og inneklima:

- Miljøkonsekvensutredning i E-verkets energiplan
- Inneklimaundersøkelser gjennomført i barnehagene og i 4 skoler, klimaanlegg i 3 skoler til nå. Ingen filttepper.
- Røykfritt rådhus

Miljøvennlig tettstedsutvikling:

- Miljøprioritert gjennomkjøring (MPG) i Hommelvik, grøntstruktur, oppgradering av uteområder, badeplasser m.m.
- Tilrettelegging for fiske/gangsti langs nedre deler av Homlavassdraget

3. Hovedutfordringer

De viktigste miljøvernoppgavene i kommunen er listet opp i uprioritert rekkefølge. Oversikten er ikke politisk behandlet og er slik bare et uttrykk for administrasjonens syn. Arbeidet med en lokal handlingsplan for miljøvern pågår.

Holdningsendring i miljøspørsmål og om miljøundervisning:

- Utarbeide miljølæreplan for barnehager og grunnskoler
- Opplæring av politikere i miljøkunnskap

Vann og avløp:

- Kjemisk rensing av alt avløpsvann (kloakk)
- Fastsette miljømål for vannressursene (bedre drikkevann og badevannskvalitet)
- Overvåking av enkeltresipienter for kloakk fra spredt bebyggelse og utslipp fra landbruket

Avfall:

- Innføre miljøvennlig avfallshåndtering

- Nedgravd kreosot i/ved Hommelvikbukta og forurenset sjøbotn
- Samle opp sigevann fra tidligere kommunale avfallsfyllinger og hindre forurensning av vassdrag
- Industrifyllinger på gårdsbruk - ny arealbruk

Naturforvaltning og friluftsliv:

- Vern av viktige habitater for planter og dyr og forvaltning av direkte trua, sårbare og sjeldne viltarter
- Ivareta biologisk mangfold og vedlikehold av kulturlandskapet
- Forvaltning av biologiske ressurser, spesielt i sårbare viltområder (driftsplan for innlandsfiske, driftsplaner for elgforvaltningen, utmarksplan)
- Økt press på utmarka (skogsbilveger, pukkuttak/grusuttak)
- Strandområdene langs fjorden (sikre allmennhetens frie ferdselsrett og hindre nedbygging)
- Etablering av naturoppsyn mot bl.a. miljøkriminalitet
- Redusere viltpåkjørselshyppigheten på E6
- Regulering av vannstanden i Foldsjøen mht. laksefiske i Homla

Energi og inneklima:

- Redusere bruken av fossilt brensel
- Energisparende tiltak
- Bedre inneklimaet i offentlig bygg og boliger

Miljøvennlig tettstedsutvikling:

- Hva er gjort for miljøet ?

MELDAL KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Kommunens totale flateinnhold er 633 km², som fordeler seg slik:

Dyrka jord:	32 km ²	5,2 %
Dyrkbar jord:	10 km ²	1,6 %
Produktiv barskog:	156 km ²	25,0 %
Produktiv løvskog:	34 km ²	5,5 %
Øvrig areal:	385 km ²	62,3 %

De klimatiske forholdene varierer mye. Nedbøren er forholdsvis stor, med årsnedbør på 800 - 1200 mm/år. Middelterperaturen ligger mellom 4 og 6°C med betydelige variasjoner.

Berggrunnen består av en serie omvandlede vulkaniske og sedimentære bergarter. De vanligste er grønnstein, gabbro, grønnskifer, sandstein, konglomerat og kalkstein. Ved nedbrytning gir disse grunnlag for høy til svært høy bonitet på skog. Ved evt. tiltagende sur nedbør, kan berggrunnen forventes å gi god buffervirkning. Løsmassene som dekker berggrunnen er hovedsakelig morene. Den marine grense ligger på 160 - 170 m o.h. Marine sedimenter, som leire, er derfor ikke vanlig.

Det dominerende landskapstrekket er det store, åpne dalføret som går nord/sør gjennom hele kommunen.

Vegetasjonen i Meldal er både rik og variert. Det meste av dalbunnen langs Orkla ligger mellom 80 - 200 m o.h., og i dette området dominerer lavlandsvegetasjonen med islett av varmekjære vekster. Barskogen består av gran og furu, mens bjørka er det dominerende løvtreslaget. Skoggrensa ligger på omlag 600 - 700 m o.h.

Meldal er en stor hjorteviltkommune, med store stammer av både elg, hjort og rådyr. Elgstammen er for stor, noe de betydelige beiteskadene på skog og innmark er en klar indikasjon på. Det gjøres nå forvaltningsmessige grep for å få endret på dette. Det er observert 168 fuglearter i kommunen. 136 arter er registrert hekkende/trolig hekkende. 34 pattedyrarter, tre arter amfibier og to krypdyrarter er observert.

Miljøproblemer:

Kommunen har et betydelig antall fritidseiendommer, ca. 1.000 i alt. Disse er hovedsakelig konsentrert i Resdalsområdet og ved Hulsjøen/Iglefjellet mot Rennebu kommune.

Orkla er et utbygd vassdrag, noe som i Meldal fører til periodevis liten vassføring og en generelt høyere vanntemperatur i elva.

I kommunen er det flere nedlagte gruver som alle tilfører vassdragene surt, tungmetallholdig vatn. (Forekomstene førte til "naturlig forurensning", også før de ble satt i drift). Løkkengruva er den største. Der tok den over 300-årige driftsperioden slutt i 1987. Omfattende tiltak er satt i verk for å rense gruvevatnet. Annen industriforurensning av betydning finnes ikke. Et aktivt skogbruk har medført omfattende skogsvegbygging, mens det intensive jordbruket bidrar med noe forurensning.

2. Hva er oppnådd?

Utgangspunktet er det som ble beskrevet som Meldals 5 viktigste miljøutfordringer i 1991 i "Rapport fra regionale konferanser i Sør-Trøndelag", skrevet av fylkesmannens miljøvernavdeling:

Gruveforurensningen på Løkken:

I et samarbeid mellom kommunen, gruveeieren og NIVA, er en kommet frem til et opplegg som er godkjent av SFT som fremtidig løsning på forurensningsproblemet. Alt problemvann samles og pumpes inn i gruva, der det gjennomgår en naturlig renseprosess. Utslippet til vassdraget har nå en godkjent gehalt. Det er knyttet visse betingelser til SFT's godkjenning:

- Området rundt siloene må sikres bedre
- Det skal tas rutineprøver fra forskjellige vanddyp i gruva i mange år fremover
- Avrenning fra Løkkengruva blir omfattet av et statlig program for overvåkning av vassdrag

Bedre renovasjon og avfallssortering:

Kommunen er tilsluttet Trøndelagsmodellen, som innebærer utsortering av bestemte avfallsfraksjoner. I tillegg har vi gjennomført et to-årig forsøk med hjemmekompostering (markkompostering), der 80 husstander har deltatt. Forsøket er med i SFT's sentrale komposteringsforsøk, der konklusjonen skal foreligge rundt årsskiftet -94/-95.

Kommunen deltar i et forsøk med samkompostering av kloakkslam, husdyrgjødsel og organisk husholdningsavfall.

Det er organisert pappinnsamling fra bedrifter.

Det er innført tvungen renovasjon i hele kommunen.

Nye åpningstider og bedret service på miljøstasjonen forenkler levering av div. typer avfall fra husholdningene, som bygningsavfall, kjøleskap m.m.

Hver sommer er det en innsamlingsdag for brukt landbruksplast.

Innsamlingsdag for rester av plantevernmidler.

Bedre vannkvalitet til abonnentene:

De tettstedene som hadde for dårlig vannkvalitet har fått eller er i ferd med å få ny vannforsyning basert på grunnvann.

Sanering og rehabilitering av avløp, Løkkenområdet spesielt:

Rammeplan for avløp ferdig i 1991. Tiltak gjennomført i tråd med tempoplanen. Det gjenstår fortsatt noe arbeid på Bjørnli, anlegg Grana og sanering av et mindre antall enkeltutslipp på Løkken.

Utbygging av friområder. Mer attraktiv kommune for turister og innbyggere (jfr. Flerbruksplan Orkla):

- Sikret to P-plasser i Resdalen, svært viktig vinter-utfartsområde. Holdes åpne hele året.
- Tilrettelagt Frilsjøen badeplass
- Bygd fiskeplass for rullestolbrukere ved Orkla
- Deltatt i opparbeiding av kultursti Grefstadbakkan
- Div. tilrettelegging i Meldal statskog
- Ryddet gammel sti til Høydalsgruva
- Friluftspan under utarbeiding

3. Hovedutfordringer

Gruveforurensningen på Løkken:

I samarbeid med gruveeieren og statlig forurensningsmyndighet komme frem til en formålstjenlig modell for oppfølging og kontroll av prosessen som er valgt for å rense gruveavrenninga.

Avfallsbehandling:

Å holde oppe viljen i befolkningen til å kildesortere. Særlig er dette en utfordring med tanke på det organiske avfallet, og en utvidelse av komposteringsforsøket til tilnærmet full skala.

Landskapsforvaltning:

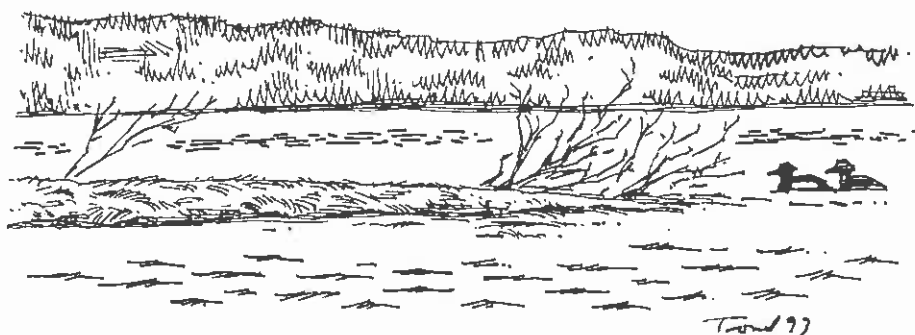
Unngå ytterligere fragmentering av urørte/forholdvis urørte naturområder. Vegbygging, spredt fritidsbebyggelse og andre inngrep er en trussel.

Viltforvaltning:

Bringe hjorteviltstammene ned på et forsvarlig og stabilt nivå.

Bedre tilrettelegging for friluftsliv for ulike grupper:

Gjennomføre tiltak i tråd med friluftspanen, som bli vedtatt i løpet av 1995.

MELHUS KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Dagens kommunegrense i Melhus omfatter de tidligere kommunene Flå, Horg, Hølonda og Melhus. Arealet er ca 700 km², omtrent som middelverdien blant sør-trønderske kommuner.

Kommunen har en rik historisk fortid. Helleristninger og gravhauger vitner om ei fortid som strekker seg langt bak skrevne kilder. Flere navn og hendelser i kommunen er omtalt av gamle Snorre.

Melhus ligger lengst nord i Gauldalen, og Gaulosen-området knytter kommunen til Trondheimsfjorden. Kommunen grenser i nord til Trondheim og i sør til Midtre Gauldal. Gaula markerer et skille både i landskapsform og berggrunn. Vest for elva ligger Hølonda med et småkupert, skogkledd landskap. Grønnstein er dominerende bergart, men rike forekomster av kalkstein og porfyr gir et rikt og spennende planteliv. Mange orkideer er vanlige i skog- og myrområder på Hølonda, og flere er sjeldne i Midt-Norge. Et av de mer «eksotiske» innslagene er Mari-sko, som ellers bare er kjent fra Oppdal og Snåsa.

På østsida av Gaula finner vi mer harde gneis-bergarter. Vassfjellet, Brungfjellet, Kråkfjellet og Reinsfjellet er markerte topper som gir landskapet et helt annet preg. Lundadalen og Langvatnet m/Fremo deler opp landskapet i øst-vest-retningen. De største fjellområdene ligger på grensa mot Klæbu og Selbu. Skogområdene i Vassfjellet og Flåmarka er delt opp av store myrområder.

I hoveddalføret er vide jordbruksareal, av de beste i Midt-Norge. Gaula har gjennom århundrer formet et kulturlandskap i stadig endring, men forbygginger, store grusuttak og andre inngrep har ført til et mer statisk landskap.

Gauldalen er kjent for sine mektige breelavsetninger. Elva har skåret seg gjennom løsmasseavsetningene og dannet terrasser flere steder. Marin grense ligger på 175 m o.h., og danner øvre kant av terrassene flere steder. De er godt synlige bl.a. ved Nordtømme på Hovin, ved Langvatnet på Ler og Høgmælen ved Kvål.

Innbyggere:

- I Melhus er det 12.700 innbyggere i 1994.
- Sentrumsområder: I kommunen er det 7 sentrumsområder; Melhus, Kvål, Ler, Lundamo, Hovin, Korsvegen og Gåsbakken.

Viktige mål:

Areal:

• Totalt areal	698 km ²
• Skogbevokst	58%
• Snaufjell	27%
• Vatn	5%
• Dyrka mark	10%

Jord:

• Jordbruksareal	67.700 daa
• korn/oljevekster	38.000 daa
• Antall gårdsbruk	ca 800 eiendommer over 5 daa. (okt., 1994)
• Søker prod.tillegg	394
• Bruk med husdyr	214

Antall husdyr

(grovt anslag i forb. med reg. 1989-90)

• Storfe (melkekyr)	2820
• Sau (vinterfora dyr)	2740
• Gris (avlssdyr)	990

Skog:

• Antall skogbrukseiendommer :	651 over 25 daa (mai, 1992)
• Produktiv skog	327.000 daa
• Totalt skogareal	402.000 daa
• Statskog	15.300 daa
• Kommuneskog	4.000 daa
• Restad legatskog	1.677 daa
• Horg Ø. bygdeallm.	50.000 daa
• Lundemo bruk	52.000 daa

Landbruk:

Melhus er den største jordbrukskommunen i fylket med ca 76.000 daa dyrka mark i drift (landbrukstellinga 1989).

Kommunen er også blant de største når det gjelder skogsavvirking, sammen med Midtre Gauldal og Selbu. I 1991 toppet Melhus statistikken med ca 46.000 kubikkmeter.

2. Hva er oppnådd?

Naturoppsyn:

I 1992 startet et samarbeide mellom grunneierlag, lensmannen, landbrukskontoret og Melhus kommune om et oppsyn i utmarksområdene i kommunen. Det ble snart klart at det var behov for noe mer enn et «miljøpoliti» med lovverket som viktigste verktøy mot miljøkriminalitet.

Informasjon, kartlegging av ressurser, tilrettelegging og forebyggende arbeid gjør at prosjektet har mer preg av et bygdeutviklingsprosjekt. Vi fikk mulighet til å prøve ut en slik samarbeidsmodell ved hjelp av sysselsettingsmidler i 1993, og det er nå søkt støtte til å ansette en prosjektleder for en prøveperiode på tre år.

En slik samarbeidsmodell mellom private grunneierlag og ulike offentlige instanser har mange fordeler, og det er kommet positiv respons på arbeidet som er utført til nå. Vi ønsker å prøve ut denne modellen over en treårsperiode, og håper at andre kommuner kan nytte seg av erfaringene vi får med et slikt naturoppsyn.

I disse dager er det under etablering et statlig naturoppsyn. Etter vår mening vil et profesjonelt, sentralt naturoppsyn være en fin overbygging og nødvendig del i forhold til oppsyn med mer lokal profil i distriktene. Forutsetningen er at et sentralt naturoppsyn under DN kan fungere som en nettverksbygger mellom etablerte oppsynsordninger.

Horg bygdatun:

Horg bygdatun er en av de store ressursene i Gauldalen. Museumslaget ble stiftet i 1983, og sentralt står 15 bygninger på selve bygdatunet. Det er lagt vekt på å ta vare på gamle håndverkstradisjoner knyttet til gårdsdrifta.

I nærområdet til tunet er det etablert to kulturstier. Den ene på et gammelt jernbanespor langs Gaulfossen, og her er det informasjon om flora og fauna, berggrunn, jettegryter, laksefiske og selvfølgelig om jernbanen med bygginga av to mektige steinbroer over elva.

Den andre stien er en 5 km lang skogssti, rik på kulturminner som helleristninger, ei høvdingegrav, et gammelt steinbrudd og en geologisk interessant konglomeratvegg. Stien går gjennom et vakkert kulturlandskap og er absolutt verd et besøk både for de

mer naturinteresserte, og som en søndagstur for hele familien.

3. Hovedutfordringer

Forvaltning av Gaulavassdraget:

Gaula med sidevassdrag er sterkt påvirket av landbruksforurensning og avløp fra boliger. Det er beregnet at ca 40% av næringstilførselen til vassdraget kommer fra Melhus. I tillegg finnes mange fyllplasser og mindre private søppelplasser langs vassdraget.

Til dels dårlig styring av andre inngrep har ført til en situasjon med omfattende behov for opprydding langs Gaula og sidevassdragene. De mest sentrale oppgavene er skissert i flerbruksplanen for Gaula. Den må få en egen oppfølging i Melhus.

Avfallshåndtering:

Fram til 1993 var det kun ca 60% dekning på kommunal renovasjon. Med innføring av nye forskrifter fra 01.01.94 omfattes hele kommunen av renovasjonsordningen. Det siste året er det også etablert en gjenbruksstasjon for sortert avfall. Det vil ta en viss tid før den nye ordningen fungerer som forutsatt.

Det er behov for oppfølging av de nye renovasjonsforskriftene, for etablering av nye tilbud om sortering av avfall og eventuelt etablering av to-tre nye mottaksstasjoner for sortert avfall i kommunen.

Avløp:

Det er utarbeidet en tiltaksplan for opprydding på kloakksektoren. Planen ble vedtatt i kommunestyret høsten 1993. Gjennomføring medfører et investeringsbehov i størrelsesorden 320 mill. kr. fram til år 2005.

Friluftsliv:

Det er utarbeidet et forslag til friluftslivsplan for Melhus som skal behandles i kommunestyret i desember 1994. Planen omfatter også anlegg og områder for idrett og friluftsliv.

Naturvern:

Seks områder i Melhus er vernet. Noe tilrettelegging er foretatt i Gaulosen, men det er et behov for informasjon og tilrettelegging i de andre områdene i kommunen. Arbeidet må utføres som et samarbeid mellom fylkesmannen (som er forvaltningsmyndighet) og kommunen.

MIDTRE GAULDAL

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Midtre Gauldal er arealmessig en stor kommune. Landskapet er karakterisert ved store fjellområder, med trange gjennomskjærende daler. Kommunen strekker seg fra høyfjellet i sør, med Forelhogna (1332 m o.h.) som det høyeste punkt, til Støren, hvor Gauldalen begynner å flate ut til fruktbare landbruksområder. Gaula, med sideelvene Sokna, Bua og Fora, setter sitt tydelige preg på landskapsbildet. Den store variasjonen i landskapet gir rom for mange særegne landskapstyper med rik og spesiell flora og fauna. Det er i dag 5 områder som er underlagt vernebestemmelser av en eller annen form, og i tillegg er 2 områder foreslått vernet.

Områder vernet etter naturvernloven:

Hukkelvatna	Våtmark	Naturreservat
Holtvatna	Våtmark	Naturreservat
Gåstjønnan	Våtmark	Naturreservat
Granøyen	Edellauvskog	Plantefredningsområde

Områder med varig vern i Norsk verneplan for vassdrag:

Gaula	Vassdrag	Varig vern mot utbygging
-------	----------	--------------------------

Områder foreslått vernet etter naturvernloven:

Håkkådalen	Kvartærgeologi	Foreslått vernet
Gauldalsvidda	Fjellområde	Foreslått vernet
Seterdalene	m/ omliggende seterdaler	

I tillegg er 13 andre områder klassifisert til å ha regional naturverdi.

Miljøproblemer:

Midtre Gauldal er en typisk landbrukskommune, og jordbruksarealene er for det meste samlet i dalbunnene, ned mot vassdragene. De ca. 6000 innbyggerne er også hovedsakelig konsentrert om noen få sentra i dalstrøkene. På grunn av dette er Gaula til en viss grad forurenset av næringssalter fra kloakk og landbruksavrenning, spesielt i nedre del av vassdraget. Når det gjelder belastning av tungmetaller, har Gaula hatt en positiv utvikling etter at arbeidet rundt gruveponiene i Holtålen kom i gang. I og med at det finnes store arealer med produktiv skog, er industrien i kommunen stort sett basert på treforedling. Avfallet fra denne

industrien er heller et ressursproblem fremfor et reelt forurensningsproblem, i og med at flis og bark fra bedriftene ikke har latt seg gjøre å utnytte på en fornuftig måte. Ellers har kommunen ingen store forurensningsproblemer, men enkelte punktutslipp forekommer.

2. Hva er oppnådd?

- Økt natur- og miljøkunnskap i skolen, via natur- og kulturrelaterte prosjekter og etterutdanning av lærere
- Fast kultur- og miljøuke
- Utarbeidelse av frilftsplan, vedtatt i kommunestyret. Planen inneholder ca. 30 konkrete tiltak, som er tenkt gjennomført.
- Økt informasjon til kommunens befolkning og tilreisende. Eks. friluftskart, fiskeguide, info om kommuneblomst (søterot).

3. Hovedutfordringer

Holdningsskapende virksomhet:

- Overfor skoler og barnehager, for å gi en bedre forståelse for viktigheten av en miljøvennlig hverdag
- Overfor kommunens innbyggere. Gi informasjon om naturgrunnlaget, vilt, planteliv, verneplaner osv.

Avfallsproblematikk:

- Utarbeide avfallsplan for kommunen
- Utnytte avfallet fra treforedlingen til fornuftige formål
- Minske avfallsmengden gjennom holdningsskapende virksomhet

Minske forurensning:

- Minske kloakkutslipp
- Minske forurensning fra landbruket
- Bedre drikkevannskvaliteten

Tilrettelegge for friluftsliv:

- Informasjon, både ut til lokalbefolkningen og ved utplassering av infomateriell i ulike områder
- Opparbeidelse av natur / kulturstier, kjentmannsmerke o.l.

Utnytte naturen på en økonomisk god måte, innenfor naturens tålegrenser:

- Gi informasjon, og opprettholde Midtre Gauldal som et attraktivt laksefiskemål
- Laksesenter på Støren

OPPDAL KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Med et areal på 2273 km² er Oppdal den største kommunen i Sør-Trøndelag. Ca. 70% av arealet ligger over 1000 m o.h. Høyest rager Storskrynten med sine 1985 m o.h. På grensa mot Sunndal finner vi kommunens laveste punkt, ca 250 m o.h. Et framtreddende landskapselement er elva Driva som renner gjennom kommunen fra Dovrefjell til grensa mot Sunndal. Karakteristisk er også de mange fjelldalene med mindre elver og godt bevarte kulturlandskap fra eldre tid. Berggrunnsgeologien preges av Trondheimsfeltets fylitter i øst, og grunnfjellens gneiser og glimmerskifre i vest. Deler av kommunen er rik på mineraler. Det er bl.a. funnet gull og det nye mineralet "Isbrekkenitt". De østlige og sørlige delene av kommunen er preget av et forholdsvis tørt og kjølig klima. De nordvestlige delene har betydelig mer nedbør. Vegetasjonen varierer fra karrig høyfjellsvegetasjon til edellauvskog. I hoveddalførene er furu det dominerende treslaget. I dalsidene overtar bjørkeskogen, som danner tregrensa mot fjellet. Innslag av kalkrik berggrunn gjør at man i enkelte områder finner en svært rik flora. Dette gjelder bl.a. i Knutshøin og ved Blåhø. Det er ellers to kjente Mariskolokaliteter i kommunen. Variasjonen i topografi, berggrunn, klima og vegetasjon gir grunnlag for et svært rikt og variert dyre- og fugleliv. Unikt i europeisk sammenheng er at man i sørvestfjella (Snøhettaområdet) finner det opprinnelige høgfjellsøkosystemet med villrein, jerv og fjellrev intakt. Bortimot 35% av arealet i kommunen er vernet/foreslått vernet i medhold av naturvernloven.

Miljøproblemer:

Forurensning :

Forurensningsproblemene må kunne betegnes som minimale. Oppdal ligger gunstig til når det gjelder lang-transporterte forurensninger, og har heller ingen

tunge industribedrifter lokalt. Når det gjelder forurensning av vann ligger utfordringene i første rekke på kommunalt avløp og utslipp/spredning av gjødsel innen landbruk. Det også registrert en del forurensning i forbindelse med villcamping. Støyp problemer er i første rekke knyttet til E6 og flyplassen på Fagerhaug.

Andre negative miljøpåvirkninger:

Deler av fjellområdene i kommunen er sterkt påvirket av vei- og hyttebygging. Dette åpner for økt ferdsel, og reduserer arealene med uberørt natur. Veiene er ikke brøytet vinterstid, noe som medfører et "krav" om bruk av snøscooter i forbindelse med bruken av hyttene. I området Kongsvoll/ Grønnbakken - Stroplesjødalen - Reinheim er fotturismen i ferd med å gi betydelige negative konsekvenser i form av terrengslitasje og forstyrrelse av dyrelivet i området. I landskapsestetisk sammenheng er skiferbruddene i Drivdalen en betydelig negativ faktor. De lakseførende delene av Driva elv er infisert av parasitten Gyrodactylus Salaris.

2. Hva er oppnådd?

Ettersom mesteparten av det praktiske miljøvernarbeidet utføres av andre enn miljøvernrådsgiveren tas det her utgangspunkt i den samlede innsatsen fra kommunens side. De mest sentrale resultatene de siste 4 årene er:

Kommuneplanen, som er ambisiøs når det gjelder satsing på miljøvern. Arealdelen legger grunnlaget for en restriktiv arealforvaltning. Kommuneplanen er det viktigste styringsverktøyet for miljøvernarbeidet.

Sektorplaner: Kulturlandskapsanalyse, Avfallsplan, Friluftspan, Revidert viltkartverk, Georessursplan.

Saksbehandlingsrutiner i reguleringssaker er endret slik at bl.a. miljøinteressene kan komme med innspill før første gangs behandling i Teknisk hovedutvalg.

Informasjon: Turløypekart som vedlegg til friluftspanen, Informasjonskart og brosjyre som viser mulighetene for fritidsfiske i kommunen, Informasjon om dyreliv og jakt i Oppdal som en del av viltkartet.

Renseanlegg for avløpet fra Oppdal sentrum er prosjektert og vedtatt. Ferdigstilles høsten 1995.

Skiferprosjektet: Bruk av Oppdalsskifer i murer og utsmykning m.v., samt beplantning og etablering av grøntareal har gitt sentrum et trivelig og lokalt særpreg.

Byggeskikkutvalg som har til oppgave å påse at lokale byggetradisjoner blir fulgt i utbyggingssaker. Utvalget også i ferd med å utarbeide vedtekter for skilting.

Organisering av hjorteviltvald er igangsatt for å få etablerte vald i tråd med hjorteviltforskriftene, få samlet små rådyrvald i større enheter og legge grunnlaget for driftspaner.

Tilrettelegging for friluftsliv; Av resultatene nevnes her restaurering av Gamle Kongeveg, Folk-i-form løyper i Kåsen, tur/fiskesti langs Ålma, merking, skilting og preparering av turløyper vinterstid,

samt at opparbeidingen av Kullsjøen friområde er godt igang.

Motorferdsel i utmark skjer i ordnede former etter faste løyper og i tråd med vedtatt dispensasjonspraksis.

3. Hovedutfordringer

Arealbruk :

Å oppnå en arealbruk som sikrer at kommunens varierte naturkvaliteter og biologiske mangfold blir bevart, samtidig som det tas hensyn til samfunnets og enkeltmenneskets behov.

Naturressurser:

Å sikre en effektiv utnytting av kommunens fornybare naturressurser slik at disse i et langsiktig perspektiv ikke forringes. De ikke fornybare ressursene må disponeres på en slik måte at også kommende generasjoners eksistensgrunnlag sikres.

Livskvalitet:

Økt vektlegging av livskvalitet og redusert materielt forbruk må prioriteres gjennom holdningsskapende arbeid for å oppnå en bærekraftig utvikling med sikring av miljøverdiene.

Forurensning og avfall:

Å sikre at forurensning ikke fører til miljøforringelse. Bidra til at det oppstår mindre avfall, samt gjennomføre en avfallsbehandling som ivaretar ressursene i avfallet.

ORKDAL KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Orkdal møter Trondheimsfjorden med en renskåret kyststripe med et bratt bakland. I bunnen av Orkdalsfjorden ligger elvedeltaet dannet av Orkla og Skjenaldelva. I løpet av de siste 25 årene har deltaet blitt sterkt preget av tekniske inngrep. Orkla skjærer gjennom kommunen i en vid og flat dal som blir trangere når vi nærmer oss Meldals grense. Elvesletta

tilbyr gode forhold for jordbruk. Arealene benyttes til kornproduksjon. Tidligere var det store arealer med flommarksskog langs Orkla. Nå står kun noen få rester igjen. Omfattende forbygning har fiksert elva i et fast løp. De flomsikre områdene er satt i produksjon. Fra elvesletta reiser det seg flere steder mektige havavsetninger. De bratte leirmålene ned mot elvesletta ble tidligere både slått og beitet. Kulturlandska-

pet er i ferd med å endre seg. De bratte sidene vokser igjen og blir delvis tilplantet. Vest i kommunen har vi større sammenhengende fjellområder som på grunn av god tilgjengelighet og tilbud om turterreng med varierende vanskelighetsgrad er svært attraktive både for hyttefolk og turgåere. For øvrig preges Orkdal av barskog med lommer av dyrkamark der grunnforholdene har gjort det mulig. Skogarealene i Orkdal er preget av intensivt skogbruk og et godt utbygd nett av skogsbilveger. Svært små arealer framstår som urørte.

Forurensning:

Orkdal har to store tungindustribedrifter som produserer henholdsvis silisiumkarbid og ferrosilisium. Begge bedriftene har, i nasjonal sammenheng, betydelige utslipp av svoveldioksyd. Både produksjon av silisiumkarbid og ferrosilisium gir store utslipp av støvpartikler. Før rensetiltak på midten av 80-tallet ble hele dalføret tåkelagt av utslippene fra Thamshavn verk. I dag er partikkelutslippene fra Thamshavn kun merkbare en kort periode ved oppstart av ovnene. Partiklene som fjernes i rensingen, mikrosilikastøv, har blitt en viktig handelsvare. Også Orkla Exolon har store partikkelutslipp. Det er i hovedsak bedriftens nærområde som påvirkes av partikkelnedfall fra bedriften. I nye utslippstillatelser vil sannsynligvis kravet til partikkelrensing bli betydelig skjerpet.

I Orkdalsfjorden er det påvist store mengder tungmetallforurensning. Kildene til denne forurensningen er i hovedsak gruvene på Løkken. Tilførselen av ny forurensning er redusert kraftig de siste 10-årene. Dette har blant annet ført til at laksen nå kan formere seg i Orkla også nedstrøms Svorkmo.

Orkla er relativt lite påvirket av utslipp av næringsalter. Det samme kan ikke sies om mindre elver og bekker. Høyt innhold av næringssalter og dårlig hygienisk kvalitet kjennetegner mange av sidevassdragene. Vi sliter fortsatt med utslipp fra jordbruk og spredt bebyggelse. Også i fjorden blir det i perioder påvist for store mengder tarmbakterier. Orkdal slipper i dag ut hovedkloakken urensset til fjorden. Utslipppet skal være renset innen år 2000. Før renseanlegget står ferdig skal avløpsnettets saneres og opprustes.

2. Hva er oppnådd?

Avfallshåndtering:

Orkdal satte i 1993 i drift sin miljøstasjon. Miljø-

stasjonen er det mest moderne og best utbygde anlegget for mottak av kildesortert avfall i hele fylket. Orkdal og 4 nabokommuner planlegger å danne et interkommunalt avfallsselskap. Vi har klare ambisjoner om å ligge i forkant med hensyn til miljø- og ressursriktige avfallsløsninger. Erfaringer fra arbeidet med "Trøndelagsmodellen" vil bli viktig for å finne gode framtidsrettede løsninger.

Naturvern :

Orkdal har 5 naturreservater. Det klart største er Grytdalen med sine 23.300 mål. Grytdalen inneholder en rekke barskogtyper som er lite påvirket av inngrep. I tillegg har en 3 myr/våtmarksområder og et område med edellauvskog vernet. Kommunen har sikret den siste noenlunde uberørte delen av Orklas og Skjenaldelvas felles delta gjennom regulering til naturvernområde. Hovedbegrunnelsen er at området har en viktig funksjon for fuglelivet. Såvidt vi har brakt på det rene er vi den eneste kommunen i Sør-Trøndelag som har benyttet plan- og bygningsloven for å frede naturvernområder.

Friluftsliv:

Orkdal har et tilbud til et variert friluftsliv. Fjellområdene mot Hemne og Snillfjord er klart svært viktige i hele Trondheimsregionen. Parkeringskapasiteten er god, men på langt nær tilstrekkelig for å håndtere godværsdelene på seinvinteren. Av opparbeidede områder kan nevnes Geitaneset fornminne og friluftsområde. I samarbeid med fylkeskommunen og grunneier har kommunen sikret og opparbeidet den delen av Orkdals kyststripe som er mest attraktiv for friluftsliv. I området ligger også et at de få synlige fornminnene i kommunen, en samling med gravhauger. En av disse haugene er restaurert. I Orkanger er kommunen i ferd med å opparbeide et friområde rundt det gamle elveutløpet. Vi får et meget sentrumsnært friområde som i tillegg har en viktig funksjon for fuglelivet. På området også den siste bestanden av tinnved langs Orkla sikret. Av spesielle tiltak kan nevnes oppbygging av en ca. 3 da stor øy som er tenkt forbeholdt fuglelivet.

3. Hovedutfordringer

Orkdal skal fullføre rullering av kommuneplanen i 1995. Bedre ivaretagelse av naturverninteresser utenfor vernede områder og bedre sikring av elvekorridoren rundt Orkla er viktige tema. I tråd med "Flerbruksplan for Orkla" blir det foreslått opprettet et vassdragsbelte

på 100 meter fra midlere flomvannstand rundt Orkla. I vassdragsbeltet skal det etter forslaget bli vanskeligere å foreta bygging eller omdisponering som kan komme i konflikt med naturverninteresser, friluftsinteresser eller landskapsbildet i elvestrengen. Utenfor elvesletta er skogbruk og hyttebygging de viktigste truslene mot naturverninteressene.

Kommuneplanforslaget legger opp til at boligbebyggelse i større grad konsentreres i etablerte sentra. Dette vil stille større krav til planlegging og opparbeiding av friområder i nærmiljøet.

OSEN KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Osen er en kystkommune og ligger lengst nord i Sør-Trøndelag. Den grenser i nord og øst mot Flatanger og Namdalseid, i sør mot Roan og i vest mot havet. Kommunen har et samlet areal på 387 km² der 15 km² er ferskvatn. Det er ca. 25 km² med skog.

Ytterst mot havet er det mange skjær og øyer og det er korte fjorder som skjærer seg inn i landet mot sørøst. Berggrunnen består for det meste av gneis, men innimellom finnes det en del løsere bergarter (kambrosiluriske). Ut mot havet er det bart fjell, mens det innover er mer løsmasser og frodigere landskap.

Et viktig landskapselement er Steinsdalselva med tilhørende nedbørsfelt. Det er i dette området en finner de største sammenhengende skogområder og det meste av jordbruksarealet.

Den varierende naturen fra kyst til fjell gjenspeiler seg i mangfoldige viltressurser. Pr. i dag er det registrert pattedyrarter og ca. 150 fuglearter. Kommunen har faste bestander av flere sårbare arter som vi plikter å ta vare på gjennom bruk av naturen.

Vernede områder i Osen er blant annet Buholmråsa, der fuglelivet ble fredet i 1935. Steinsdalselva er vernet mot kraftutbygging. I tillegg er Buholman og Svesøya foreslått vernet i forbindelse med verneplan for sjøfugl.

Forurensningssituasjonen i mange av de mindre vassdragene må forbedres. Det er behov for omfattende tiltak både i forhold til landbruket og utslipp fra spredt bebyggelse. Orkdalsfjorden har, på lik linje med store deler av Trondheimsfjorden, i perioder en for dårlig hygienisk kvalitet. Eksempelvis vil tilrettelegging for bading i det gamle elveløpet ikke påbegynnes før vi har dokumentert for badevannskvalitet etter folkehelsas normer gjennom en hel badesesong. Om det er tilstrekkelig med saneringstiltak på avløpsnettet eller om god badevannskvalitet først nås ved rensing av hovedavløpet vil vise seg i løpet av de nærmeste årene.

Forurensning:

Det finnes en del private søppelfyllinger rundt om i kommunen. Likeså finnes det en del bilvrak som burde vært fjernet. Forurensninger til vassdrag i kommunen har en litt av, men dette har bedret seg og en må vel si at situasjonen er brukbar. Den største faren her er den tiltagende surhet i nedbøren. Dette viser seg ved stor algevekst i vassdragene.

Utbygging av større lager for naturgjødning og bedre kontroll med silosaft vil fortsette. Det foretas årlig innsamling av landbruksplast. Likeså foregår det meste av spredning av naturgjødning i veksttiden. Tiltak for å levere problemavfall er kommet for å bli. Alt dette er med og bedrer miljøstatus, men det er mye som kan gjøres bedre. Vi har fortsatt "miljøsinker". Arbeidet framover må være å få alle med på å ta ansvar.

3. Hovedutfordringer

- Hovedplan for vannforsyning er ikke vedtatt, p.g.a. at vi i den innledende planprosessen ble pålagt å rense alt drikkevannet. Vi har i dag to grunnvannsanlegg i drift, ett under etablering, samt at vi har ett membranlegg operativt. Det er dessuten under utredning eventuelt å overta ett mindre privat vannverk for enten å iverksette rensing eller prøve

å finne en tilfredsstillende grunnvannskilde. Vi vil da for alle vannverkene tilfredsstille rådsdirektiv 80/778/EØS.

- Vi er for tiden knyttet opp mot Midtre Namdal Avfallsselskap (MNA) og til deres tiltak på forretningsmessig basis. Vi har søkt MNA om medlemskap og forventer at det går i orden i løpet av inneværende år. Vi er i sluttfasen med utarbeidelse av avfallsplan. Den samordnes dessuten med MNA-området plan med tanke på nevnte medlemskap.
- Vi har en avløpsrammeplan der det er forutsatt at avløpet fra et eksisterende kommunalt boligfelt skal renses før utslipp til Steinsdalselva.
- Slam etter avvanning deponeres for tiden lokalt, men det foreligger også her muligheter for bearbeiding av produktet i samarbeid med MNA, og da som et jordforbedringsmiddel rettet mot landbruket.

Tverrfaglig samarbeid om miljøvern i Osen kommune - miljølære i grunnskolen.

Noen kommuner har opprettet tverrfaglige samarbeidsgrupper med miljøvern som tema. En slik gruppe er ønskelig også i vår kommune og bli opprettet i et møte som skal holdes i april. Dette miljøforumet vil finne sin rette form etter hvert.

Det tverrfaglige miljøforumet vil tjenes som

- et forum for kollegalæring og toveis informasjon
- forum for drøfting av miljøsaker før saksbehandling til hovedutvalget
- støtte til planarbeid på miljørada
- en kunnskapsressurs overfor barnehage, grunnskole ("Miljølære i skolen") og publikum
- lokal støttegruppe for kommunens MIK-representant.

Grunnskolen i Osen har oppnevnt rettleder i miljølære. Denne vil være representert til dette tverrfaglige miljøforumet i kommunen.

RENNEBU KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Rennebu er en innlandskommune med Gauldalsvidda i øst og Trollheimen i vest. Orkla er en livsnerve gjennom kommunen, gode jordbruksområder i Orkladalføret. Kommunikasjonsmessig er Rennebu en veldig sentral kommune i fylket. Jernbane og E6 går gjennom kommunen, RV 700 med forbindelse til Orkladalen og Nordmøre og RV 30 med forbindelse til Nord-Østerdalen.

Det er lite forurensende industri. Utslipp fra næringsmiddelindustri på Berkåk går via kjemisk renseanlegg.

Rennebu er og ønsker å være en hyttekommune, men det er gjennom kommunens arealdel slått fast at snaufjellet skal bevares fritt for utbygging. Det skal videre legges vekt på at fritidsbebyggelsen ikke skaper uheldige miljømessige forhold eller er til hinder for næringsutøvelse.

2. Hva er oppnådd?

Holdningsskapende arbeid:

Det arrangeres årlige miljødager i mai/juni. Skoler, barnehager, velforeninger og frivillige lag og organisasjoner aktiviseres.

Ny avfallsordning er planlagt innført. Den nye ordningen bygger på en kombinasjon av hente- og bringeordning ved at henteordningen på Berkåk blir beholdt og at det blir innført bringeordning til miljø- og mottaksstasjoner for fastboende og fritidsboliger ellers i kommunen fra 1.7.95. Det legges opp til utstrakt sortering av alt avfall og hjemmekompostering/sentralkompostering av organisk del.

Friluftsområder er tilrettelagt. Nærområde til Berkåk - Buvatnet, her er det anlagt ny badeplass, bygget naust og opparbeidet tursti rundt hele vatnet.

Natur- og miljøvennlig tilrettelegging for friluftsliv, Barnas Naturverden Fjellområde (Ramsfjella) tilrettelagt for barn og barnefamilier. Korte avstander, hytter (sælehus) med mulighet for kvile og overnatting, infomateriell og veileder med kart er utarbeidet. Det meste av fysisk tilrettelegging er utført, det tas sikte på åpning av Barnas Naturverden 1.7.95.

Naturvernområder er tilrettelagt, infomateriell er utarbeidet. Fugletårn ved Slettestjønna naturreservat. Eget miljø- og ressursprogram i kommuneplanens A-del, felles planforutsetninger.

Administrativ miljøgruppe med representanter fra skole-, kultur-, teknisk-, landbrukssektoren og miljørettet helsevern for å ivareta sektorovergrepene arbeid og gjensidig informasjon.

Vilttiltak langs E6 ved Granholtet-Gisnåsen.

En sone på begge sider av E6 ble ryddet for skog og «luktepinne» tilsatt rovdryllukt ble utsatt. Grunneierne registrerte viltet, både ferdsl og påkjørsler. Antall påkjørsler av elg på strekningen ble redusert. Tiltaket videreføres i 1995. Samarbeid mellom Statens vegvesen, fylkesmannen, grunneierne og kommunen.

3. Hovedutfordringer

Forslag til kommuneplan 1994-2005:

Kap. 4, Miljø- og ressursprogram er kommunens hovedutfordringer for miljøvernarbeid opplistet: (Kommuneplanen skal vedtas i januar 1995)

Natur- og miljøvennlig utvikling:

Det er en utfordring for Rennebu kommune å legge vekt på sosiale og fysiske miljøvurderinger i forvaltning av miljøet. Alle deler av den kommunale forvaltning må ta miljøansvar og samarbeide om konstruktive løsninger.

Bevaring av det biologiske mangfoldet:

Det biologiske mangfoldet må sikres gjennom at forvaltningen av ressursene skjer på en økologisk forsvarlig måte. Innbyggerne i kommunen skal kunne utnytte naturressursene til både rekreasjon og opplevelse og i næring.

Renere Rennebu:

Rennebu ønsker å framstå som en miljøkommune med frisk luft, reint vatn og miljøbevisste innbyggere.

Kulturbygda Rennebu:

Kulturminnene må tas vare på. Dette er viktig grunnlag for forståelse av livet i tidligere tider i kommunen. Informasjon om kulturminnene må formidles i skolene og utnyttes som en ressurs for næringsutvikling.

Friluftsliv for alle:

Det må legges til rette for et allsidig friluftsliv, både i nærmiljøene og i attraktive utfartsområder.

Trivsel i nærmiljøet:

Det må legges til rette for livskraftige nærmiljø der positive sosiale nettverk kan styrke identitet og fellesskap.

Berkåk som kommunesenter:

Den positive sentrumsutvikling som har skjedd på Berkåk gjennom permanente utbyggingsprosjekt må videreføres i en helhetlig utbygging der målet er å styrke Berkåk som et attraktivt kommunesenter. Positiv signaleffekt mot E6 må vektlegges.

Orkla:

Flerbruksplan for Orkla skal være grunnlaget for forvaltning av elva og tilliggende områder. Gjennom dette skal Orkla bli ei bedre elv for alle og fortsatt være en økonomisk viktig faktor i kommunen.

Trollheimen:

Trollheimen representerer en viktig trivselsfaktor og er som nasjonalt natur- og friluftsområde viktig i markedsføringen i forhold til næringsutvikling for hele kommunen.

RISSA KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Rissa er en stor jordbrukskommune og faktisk den største melkeprodusenten Sør-Trøndelag. Landbrukets kulturlandskap preger de befolkede deler av kommunen. Bygdene er åpne og vide, omrammet av åser og fjorder, og blant de vakreste i Trøndelag. Forurensning fra landbruksproduksjonen, og særlig husdyrholdet, har vært og er stadig en stor miljøutfordring.

Rissa har store utmarksressurser med rike muligheter for friluftsliv, jakt og fiske. Kommunen har fylkets tetteste elgbestand og flere gode lakseelver. Det gjenstår mye ikke minst på organiseringssida før potensialet i utmarka er fullt utnyttet.

Rissas strategiske plassering langs Trondheimsfjorden har gitt kommunen rike kulturminner. Reins Kloster har en fortid både som kongsgård og nonnekloster før det ble privat storgods - i besittelse av nesten all jord i kommunen. Dette har satt sitt preg både på folkelivet og eiendomsstrukturen i kommunen. De rike sildefiskeriene i Stjørnfjorden er bakgrunnen for framveksten av tettstedet Råkvåg. Bryggeriene i Råkvåg er restaurert, og stedet regnes blant de 25 best bevarte tettsteder i landet.

Det største industriområdet i kommunen er i på Kvitihyll, der bl.a. Fosen Mekaniske Verksteder holder til. Det var planer om en stor utbygging av dette industriområdet for å gi plass til et stort skrogverft, men skrogverftplanene er foreløpig lagt på is. Andre store industriprosjekter stiller også store krav til planlegging og utforming, for at naturinngrepene skal bli minst mulig til skade for folks helse og trivsel.

2. Hva er oppnådd?

Avfallsplan for Rissa ble vedtatt høsten 1994. Planen er i tråd med sentrale anbefalinger og det legges opp til utstrakt grad av kildesortering.

Kloakksanering i sentrum av Rissa og Stadsbygd er langt på vei fullført. Kloakken er ledet bort fra de sterkt belastede resipientene Botn og Prestelva. I Botn har det fra 1992 vært i drift et bobleanlegg som

pumper luft ned i de oksygenfattige dyplag og gir en vertikal omrøring. Vannkvaliteten i Botn er klart forbedret.

Det offentlige friluftsområdet i Pevika ble sikret med statlige midler allerede i 1973, men grunnet bl.a. vanskelige adkomstforhold er det ikke gjort noen form for opparbeiding før man satte i gang i 1993. Kommunen har nå overtatt veien inn til området, det er laget parkeringsplass og opparbeidet vei fram til ei fiskebrygge for funksjonshemmede. Det er snekret benker og bord, og etter planen skal det bygges et toalett i 1995. Opparbeidingstiltakene konsentreres om denne delen av området. I resten av området skal det bare merkes stier, slik at folk finner fram til badeområder, fiskeplasser og utsiktspunkt.

Ved **Reins Kloster** er det lagt ned et stort arbeid i restaurering av hage- og parkanleggene. Det er gruset stier over Reinshaugen, vegetasjonen er delvis ryddet etter plan utarbeidet av landskapsarkitekt, det er satt ut benker og bygd toalett for besøkende. Ved Rein kirke er det bygd en romslig parkeringsplass, og området har fått ny adkomst utenom gårdstunet. I forbindelse med legging av kloakkgrøft ble det også lagt ned brannvannledning og ny elektrisk kabel. På planen for 1995 står skilting og utarbeidelse av en brosjyre om stedet.

Åsly ungdomsskole tok høsten 1993 initiativet til å bygge en gapahuk ved et populært fiskevann i fjellet. I løpet av det første bruksåret har det vært over 1.400 besøk til gapahuken. Her treffes folk både sommer og vinter. Avstanden fra parkeringsplassen er 2 km i lett terreng, og derfor er det greit også for mindre barn å komme seg inn dit. Det arbeides med planer om å få til flere gapahuker i fjellet.

En gruppe grunneiere på Stadsbygda har slått seg sammen og med kulturlandskapsmidler og stor dugnadsinnsats laget en flott natursti i Bliksåsen. I løpet av det første halvåret er over 1.000 besøkende registrert i naturstien. I samme området arbeider kommunen med en reguleringsplan for å ta vare på en kusymre-lokalitet som er spesielt verdifull. I Leinslia har fylkesmannen stått for opparbeiding av en natursti gjennom naturreservatet.

Kjentmannsmerket ble introdusert i 1994. I samarbeid med idrettslagene er det satt ut 30 kjentmannsposter på attraktive turmål i hele kommunen. Både Reinshaugen, gapahuken og naturstiene nevnt i avsnittene over er poster til kjentmannsmerket. Postene er utstyrt med klippetang, og har et oppslag med litt informasjon om stedet posten er plassert. Når folk har klippet på minst 25 poster, får de Rissas kjentmannsmerke, en pins som er utformet av 8.-klassingene ved Åsly ungdomsskole. Tiltaket har vært svært populært, og det er solgt over 700 registreringskort.

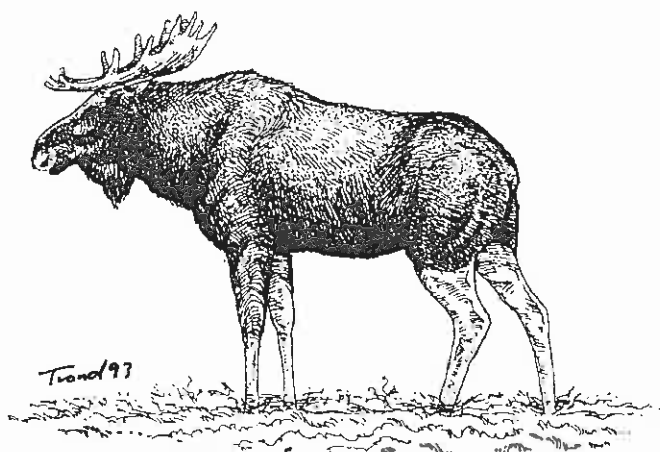
I 1994 ble det laget et felles fiskekort for et større fjellområde i kommunen. Det arbeides nå videre med å få til tilsvarende fiskekortområder i hele kommunen. Parallelt arbeides det med en fiskeguide for Rissa. For å bedre forvaltningen av hjorteviltbestandene i kommunen organiseres stadig flere jaktlag i større driftsplanområder.

Det har vært arbeidet et års tid med Flerbruksplan Skauga. Planarbeidet har vært ledet av ei styringsgruppe der grunneierne har vært i flertall. Grunneierne og brukerne har også vært godt representert i de tre faggruppene, og selve planprosessen har vært svært verdifull. Oppfølging av planen blir en viktig utfordring i årene som kommer. Det skal etableres et fagråd som får ansvar for dette.

3. Hovedutfordringer

Drikkevann:

Store deler av kommunen har for dårlig drikkevann. Boreprøver i israndavsetningene på Bergmyran og ved Osavatnet viser at det er store grunnvannsforekomster, mer enn nok til å forsyne de deler av kommunen som har dårlig vann. Spørsmålet er om

avstanden fra forekomst til forbruker er for stor til at dette kan bli aktuelt. Alternativet til grunnvannsforsyning er bygging av renseanlegg.

Avfall:

Kommunens avfalls plass på Ålmoen skal legges ned innen 1997. Sigevannet fra fyllingen må trolig renses før det når ned i hovedvassdraget som fører til Botn. Kommunen må innen 1997 finne en måte å kvitte seg med det restavfallet som ikke kan gjenvinnes eller resirkuleres.

Ved Ålmosætra er det etablert et bilopphoggeri. Denne bedriften drives på en slik måte at fylkesmannen har inndratt konsesjonen. Kommunen har lagt og vil måtte legge ned store ressurser for å rydde opp i området og få en virksomhet på stedet som ikke er forurensende eller skjemmende.

Avløp:

Det må finnes gode avløpsløsninger for den spredte boligbyggingen.

Landbruksforurensning:

Selv om en har kommet langt på vei med tekniske forbedringer av siloer og gjødselkjellere, er avrenning fra landbruket et problem i vassdragene. Forskriftene for lagring av rundballer og spredning av husdyrgjødsel er ikke gode nok til å forhindre sterkt forurensende aktivitet i næringen. Gjennom arbeid med bl.a. flerbruksplaner for de større vassdragene håper en å få en mere bevisst holdning til disse problemene i næringen selv.

Planarbeid:

Kommuneplanens arealdel er under arbeid og vil forhåpentligvis bli vedtatt i 1995. For å komme de nødvendige skritt videre i arbeidet med å rense Botn, skal det arbeides med en flerbruksplan for nedslagsfeltet til Botn og Strømmen. Planarbeidet vil bli organisert etter samme modell som i Skauga, med sterk bruker- og grunneiermedvirkning. Arbeidet skal munne ut i en kommunedelplan. For Rissa sentrum skal det arbeides videre med en sentrumsplan.

Naturforvaltning:

Noen av de viktigste friluftsområdene i kommunen skal sikres. Det skal arbeides med å merke et hovednett av stier og løyper. Det savnes et kart for kommunen som egner seg til friluftslivsbruk. På lenger sikt bør det organiseres et naturoppsyn i kommunen.

ROAN KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Roan er en liten kystkommune på Nord-Fosen. Bosettinga er spredt langs den smale strandflata mellom sjø og fjell og i indre strøk langs Hopstaddalen. Landbruk og fiske er hovednæringene, supplert med oppdrett og fiskeforedling. Store enheter finnes ikke på noe næringsfelt, slik at kommunens største arbeidsplass er kommunen selv. Med typiske utkantsproblemer å stri med er Roans fremste utfordringer innen næringsarbeid.

Som for kystkommuner flest er det store variasjoner i naturforholdene. Typisk for Roanlandskapet er nærheten mellom fjell og sjø - den korte vegen fra brottsjøen til fjellheia. Forurensningsbelastningen er liten og omfanget av permanente naturinngrep er begrenset. I Roan finnes fortsatt større områder med ren, urørt natur.

2. Hva er oppnådd?

Roan kommune har hatt miljøkonsulent i 50% stilling siden 1992. I 1993 ble vilt- og fiskeremnda kommunal.

Roan har fylkets tetteste bestand av gaupe, hvilket er problematisk i forhold til saueholdet. For å avdekke tapsårsaker og forebygge rovdyrskader ble tilsynsfolk tilsatt gjennom et felles miljø-sysselsettingsprosjekt for Osen, Roan og Åfjord. I 1993 ble beiteområder og gaupeskader grundig kartlagt og dokumentert. Store tapstall i Roan tilsier at den forebyggende effekten var liten. Et positivt samarbeid mellom sauenæringa og rovdyrforvaltninga lover imidlertid godt for videre arbeid. Prosjektet er videreført i 1994.

I 1993 og 1994 ble viltet i kommunen kartlagt i samarbeid med fylkesmannens miljøvernavdeling. Kommunens fauna ble grundig gjennomgått, statusliste for samtlige arter ble utarbeidet og viktige viltområder ble utpekt og prioritert innbyrdes. Det ble registrert 42 pattedyrarter, 153 fuglearter, to krypdyrarter og en amfibieart. Kommunens viktigste viltområder er sjøfuglområder med til dels nasjonal ver-

neverdi. Fra prosjektet foreligger kart og rapport til dokumentasjon av viltinteressene i plan- og inngrepsaker.

I Ansteinsundet utenfor kysten av Roan ligger et fraflyttet fiskevær med store deler av bygningsmassen intakt, men restaureringsmoden. Restaureringen av handelsbrygga har pågått som dugnadsarbeid. I 1992 og 1993 ble arbeidet støttet med miljø-sysselsettingsmidler.

I 1993 gjenoppstod friluftstiltaket "Kjentmannsmerket i Roan". Kommunen og idrettslagene samarbeider om tiltaket som er et turorienteringsopplegg med 20 poster utplassert i Roan-naturen, fra Dåapma inne på fjellvidda til Almenningen ute i havgapet.

I 1994 ble fiskekultivering tatt inn i undervisningen på to skoler. Prøvefiske ble foretatt og vil bli videreført i samarbeid med Roan jeger- og fiskerforening.

3. Hovedutfordringer

Da kommunens største utfordring er tiltaksarbeidet, er den sentrale miljøutfordringen å sikre at kvalitetene tilknyttet rein, urørt natur og særegne kulturmiljøer utnyttes næringsmessig uten at de forringes. I denne sammenheng står arealforvaltningen sentralt. Roan har forvaltningsansvar for en attraktiv strandlinje, et varig verna vassdrag og en del av et større urørt fjellområde av nasjonal verdi. I senere års kommuneplanarbeid har den lokale viljen til å styre inngrep i disse områdene vist seg liten. I de tilfellene konkret prioritering har blitt foretatt, har natur- og friluftsverdiene måttet vike til fordel for omfattende og konfliktfylte inngrep. Det er nødvendig at den kommunale planleggingen åpner for et bedre samarbeid mellom verne- og utbyggingsinteressene samtidig som verneverdienes næringsmessige betydning anerkjennes.

Landbruksdrifta påvirker viltets leveområder i betydelig grad. Ved hogst- og vegplanlegging er det særlig viktig at det tas hensyn til de verdier som nylig er dokumentert gjennom viltkartleggingsprosjektet.

Innen konfliktområdet gaupe - sau er det viktig at samarbeidet fortsetter og munner ut i permanente løsninger basert på erfaringene fra tilsynsprosjektet.

For utmarksforvaltninga ellers er det behov for en bedre organisert innsats for å utnytte jakt- og fiskeresurser utover storviltjakt og laksefiske.

I likhet med andre kommuner står Roan overfor betydelige omstillinger på renovasjonssektoren. I første omgang skal kommunen utarbeide en plan for å

minske avfallsmengdene og øke resirkuleringen. Også på avløpssektoren er det behov for en samla plan for å bedre vannkvaliteten i enkelte bekker/småelver og strandområder.

Til sist er det en stor utfordring å få spredd restaureringsinnsatsen i fiskeværet til også å omfatte private bygninger. For kommunen ellers bør det jobbes for at byggestil og tilpasning til eksisterende arkitektur blir tillagt større vekt.

RØROS KOMMUNE

2. Hva er oppnådd?

Røros var med i den første delen av norske kommuner som deltok i MIK-reformen, og Torfinn Rohde ble tilsatt som miljøvernssjef i 1988. Dette satte fart i miljøvernarbeidet på Røros, og miljø- og kulturminnevernarbeidet er i dag organisert som en egen etat med 12-15 medarbeidere inkludert prosjekt og sysselsettingstiltak.

Arbeidet de første årene dreide seg mye om naturforvaltning, de senere år har det blitt fokusert sterkere på kulturminnevern og avfallshåndtering.

Grunnlaget for miljøvernarbeidet i Røros har vært Miljø- og Ressursprogrammet som ble fullført og vedtatt i Røros kommunestyre 4. juni 1991.

Kortversjonen av dette gir en god oversikt over konkrete tiltak som er gjennomførte i kommunen. Alle gjennomførte/igangsatte prosjekt er avmerket med stjerne.

Eksempler på gjennomførte oppgaver:

Forvaltning av verneområdene i kommunen er delegert fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Sølendet, hvor vi hvert år gjennomfører en betydelig skjøtsel i form av slått og rydding. Dette for å ivareta det gamle slåttelandskapet og den spesielle orkidefloraen. I samarbeid med Vitenskapsmuseet, Bot. Avd. er det opparbeidet en natursti og det er utarbeidet informasjonsmateriell. Sølendet har hvert år en større mengde besøkende, noe vi håper å øke innenfor forsvarlige rammer.

Naturforvaltning i kommuneplanleggingen:

For å styrke naturforvaltningen i kommuneplanleggingen og som et informasjonstiltak er det utarbeidet et naturforvaltningskart. Kartet er et sammendrag av "naturforvaltningsinteresser"; Vilt, botanikk, friluftsliv, naturvern m.m. På tross av dette gjenstår det fremdeles en del arbeid før naturforvaltningen blir godt nok ivaretatt i kommuneplanleggingen.

Avfallsgjenvinning:

Arbeidet med avfallsgjenvinning er i Røros som mange andre kommuner intensivert de siste årene, og det er igangsatt flere tiltak. Det største er etableringen av et papp- og papirmottak for hele regionen fra Stor Elvdal til Holtålen, hvor vi på sikt vil behandle 1500-2000 tonn papp og papir årlig. I Brekken er det igangsatt et forsøk med hjemmekompostering for 150 husstander. Erfaringene herfra er positive, og en plukk-analyse viser at avfallsmengden reduseres med 75% fra husholdningene som deltar i forsøket. Kildesortering forutsetter en holdningsendring i befolkningen. Dette krever igjen informasjon som når fram. Et godt eksempel i så måte er studieringer i kildesortering, hvor miljøetaten bidro med det faglige innholdet, mens et lokalt partilag sto for arrangementet.

Friluftsliv:

Det er gjennomført et betydelig tilretteleggingsarbeid for friluftsliv, samtidig som en arbeider med å fremme det enkle friluftslivet. Av tilretteleggingstiltak som vi anser som vellykkede og som blir mye brukt kan nevnes:

Restaurering av Mølmannsgården (under arbeid) med handikapfiskeplass lenger nord i dalen (under arbeid). Varmebru i Aasgjerdet skileikområde.

En arbeider også med å opprettholde større sammenhengende naturområder for det enkle uorganiserte friluftslivet. Det er en friluftspan under arbeid som prioriterer de forskjellige tiltak og forsøker å avklare interessekonflikter.

Kulturminnevern:

Høsten 1992 var vi så heldige å få tildelt midler til en kulturminneforvalter som arbeider i miljøetaten. Dette har styrket kulturminneforvaltningen i kommunen, og særlig arbeidet med sentrumsbebyggelsen.

Det er brukt store ressurser de siste åra på restaurering av kulturminner, særlig i tilknytning til transportårene (vassdragene) og seterlandskapet.

Tømmerrennene er under restaurering.

Djupsjødammen,

Stikkilidammen,

Hittersjødammen og

Tørresdalsdammen er restaurert.

Dette er store tømmerkistekonstruksjoner som både er restaurert av kulturminne- og vassdragsøkologiske hensyn.

I Småsetran har vi fra 1992 restaurert kulturlandskapet innenfor det regulerte området med løer, steingarder, skog og jordvei.

SELBU KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Selbu omfatter nedre del av Neadalføret og nesten hele Selbusjøen. Både Nea og Selbusjøen får flere vannrike tilløp fra skog- og fjellterrenget omkring, der elvefarene er dypt nedskåret i landskapet.

Selbusjøen og de andre større sjøene som Sørungen, Slindvatnet og Østrungen er alle regulerte. Større elver foruten Neavassdraget er Rotla, Garbergelva, Guldsetelva og Renåa.

Fra Selbusjøen hever terrenget seg med åser og ryer opp mot høydedrag og snaufjellet. Både i sørvest og nordøst er det høge fjellområder. Fongen rager høyest, 1441 m o.h. Berggrunnen domineres av de metamorfe kambro-siluriske sedimentære bergartene grønnskifter og grønnstein.

I øst ligger Roltdalen, som er Sør-Trøndelags siste store vegløse skogdal. Indre deler av dalen er med i den nye landsplanen for nasjonalparker.

Selbu har en variert natur som gir et rikt og spennende dyre- og planteliv. Flere fjellplantearter går ned i låglandet. Skog og myr er de dominerende natur-

typene i låglandet. Grana er det vanligste treslaget. Lauvskogen er dominert av bjørk. Edellauvskog dominert av alm, men stedvis med innslag av hassel er knyttet til lokaliteter med særlig gunstige klimatiske og jordbunnsmessige forhold.

Dyrelivet har store forekomster av hjortevilt, spesielt elg og rådyr. Antall hjort har steget. Av rovdyr har gaupe fast tilhold i kommunen og streifdyr av ulv, bjørn og jerv. Beveren har etablert seg i dalføret. De mange våtmarksområdene utgjør et kompleks av ulike typer våtmark som dekker miljøkravene til en rekke vannfuglarter. Dalføret har rike og varierende fiske-muligheter i elver og vatn. Ørret, røye og lake er de viktigste fiskeslagene.

Kulturlandskap/kulturminner:

Selbu er rik på kulturminner. I tidligere tider var det en utstrakt kvernsteinsdrift. Rundt 1890 kom 90% av landets kvernsteiner fra Selbu. I tillegg var et kobberverk i drift fra 1713 til ca. 1780.

Tjernvollen er pekt ut som et av de 19 særlig verdifulle kulturlandskapsområdene i Sør-Trøndelag.

Forurensning:

Det er blitt færre markante punktutslipp fra landbruket p.g.a økte investeringer i gjødselkjellere og siloanlegg.

I de sentrale delene av Selbu mangler vi renseanlegg for kommunal kloakk, og flere private anlegg tilfredsstiller ikke dagens krav.

Nea og enkelte sideelver er belastet med kloakk, men de store vannmengdene i hovedvassdraget gjør at dette antagelig ikke fører til noen konsentrasjoner av næringsstoffer særlig utover naturtilstanden.

Med bakgrunn i en undersøkelse i 90-årene ser hovedvannmassene i Selbusjøen ut til å være næringsfattige og lite påvirket av menneskelige aktiviteter. Lokalt i resipienten er det målt høyere verdier av næringsalter og lavt oksygeninnhold nær bunnen. Dette kan skape problemer lokalt, men påvirker sannsynligvis ikke vannkvaliteten i resten av innsjøen.

Avfall i naturen:

Kommunen har flere private fyllinger og i tillegg bilvrak, landbruksmaskiner og annet skrot på steder der de ikke hører hjemme. Landbruksplast/rundballer er også et avfall som ennå ikke er tilfredsstillende håndtert selv om stadig flere er blitt med på innsamlingsordningen av slikt avfall. En grundig vår-ryddeaksjon i kommunen er under planlegging.

2. Hva er oppnådd?

Friluftsliv:

Flere turer er arrangert, som turer i naturen for barn, bl.a. telttur med "Blekkulfene". Tilretteleggingstiltak deriblant også for funksjonshemmede: Naturstier og

andre stier, fiskebrygger, fiskeplasser samt bord, benker og toalett på bl.a. badeplasser og oppsetting for idrett og friluftsliv.

Avfallsbehandling/kildesortering:

Selbu er tilknyttet "Trøndelagsmodellen". I grendene er det utplassert glassigloer og papircontainere. I sentrum står en container for klær, mens en annen ambulerer i grendene. Hyttecontainere er utplassert flere steder. Vi har også en innsamlingsordning for papp fra bedrifter/forretninger og for landbruksplast. Det er vedtatt å etablere en sentral gjenbruksstasjon. Det er holdt komposteringskurs, men kommunen har ingen planer om å tilrettelegge med ordninger for å stimulere innbyggerne til å redusere avfallsmengden på denne måten. Selbu sanitetsforening gir en gavepakke på 3 tøybleier til alle nyfødte i Selbu. Det er holdt en kampanje om spesialavfall. Arbeidet med avfallsplanen er ikke startet.

Fiske:

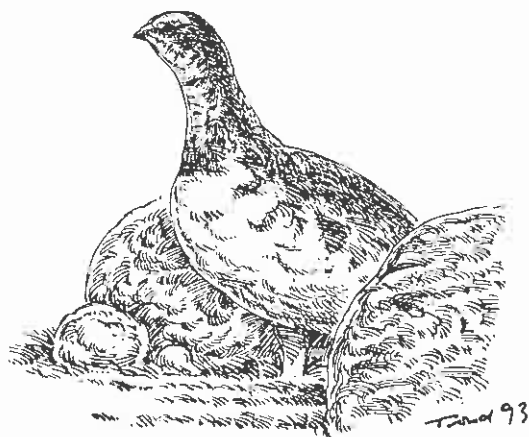
Selbu fjellstyre har ansvaret for forvaltning og oppsyn på statsallmenningene, deriblant Roltdalen. Det er her foretatt kalking av fiskevann og det tas regelmessig vannprøver. Selbu jeger- og fiskelag har etablert et klekkeri, og har mer samarbeide med kommunen. Selbus første fiskeguide ble ferdig i 1994.

Vilt:

Selbu er en av de største hjorteviltkommunene i fylket, spesielt for elg og rådyr. Avskyttingsresultatet har gått dramatisk tilbake i 1994. Det ble felt 235 elg, som er en tilbakegang på 25% sammenlignet med toppåret i 1992. 7 elglag har gått sammen og dannet et driftsplanområde og dermed fått en bedre dialog mellom jegerne. Flere slike områder er i etableringsfasen som følge av utmarksprosjektet. Dette prosjektet vil starte opp så snart de økonomiske forutsetningene er til stede. Viltneimnda har holdt åpne møter for å informere og diskutere viltforvaltning, bl.a. bruk av ettersøkshund.

Motorferdsel:

Det er arbeidet for å få bedre saksbehandlingsrutiner, bl.a. utbedring av skjemaene. Søknadene er forsøkt behandlet mer i tråd med intensjonen i lov/forskrifter, som f.eks. etablering av leiekjøreordning. Informasjonsarbeidet har vært høyt prioritert.

Miljøundervisning:

Det arbeides med et 3-årig 2-delt prosjekt i grunnskolen, hvor skolene skal utarbeide en miljøplan, og hvor det skal foregå en opplæring av lærerne.

Miljøuke:

Vi arrangerte miljøuke i juni, og skal fortsette med det annenhvert år. I miljøuka deltok bl.a. lag, organisasjoner, skolene, barnehagene og ansatte ved rådhuset med arrangementer og utstillinger.

3. Hovedutfordringer

Ei miljøverngruppe på etatsjefsnivå er nettopp dannet. Dette er det forum hvor vi må diskutere oss fram til hvilke langsiktige mål og hovedsatsingsområder kommunen skal ha. Vi er nå i ferd med å klarlegge status. Arbeidet med en miljø- og ressursplan vil først bli igangsatt når arbeidet med kommuneplanen tar til, for å få miljøplanleggingen som en integrert del av kommuneplanarbeidet. Selbu har i dag en generalplan fra 1981.

Noen av utfordringene vi i dag står overfor:

- Oppfølging av tiltak foreslått i friluftsplenen.
- Informasjonsarbeide, spesielt rettet mot naturvernåret og det biologiske mangfold.
- Motorferdsel med fokus på barmarkskjøring og landing/start med fly.
- Arealforvaltning, - få bedre rutiner for å sikre at miljøhensyn blir tatt i bl.a. hyttebyggingssaker, motorferdselsaker og i forhold til skogbruket.
- Avfallsbehandling. Legge til rette bedre ordninger for å stimulere til kildesortering, avfallsminimering og en bedre ressursutnyttelse av avfallet. Avfallsplanen bør være ferdig før fristen, 01.01.1996.
- Oppdatering av viltkart bl.a. for å hindre at viktige viltbiotoper går tapt, eller blir negativt påvirket av menneskelig aktivitet og for å øke folks bevissthet om verdien av vårt dyreliv. Elgforvaltningen i forhold til uttak av elg, bl.a. vurdere reduksjon av kvotene og se på kjønnsfordeling.

SKAUN KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Skaun kommune har en variert strandsone, tre dalfører og store skogs- og myrområder. Tettsteder som Buvik, Børsa og Viggja har utviklet seg langs lune viker mellom stupbratte fjell. Buvik ligger langs en grunn vik som har sikre hvile- og rasteplasser for strandfugler i trekktiden og om vinteren. Buvikfjæra strekker seg mot nordøst til Gaulosen naturreservat.

Over halvparten av kommunens areal er dekket med produktiv skog. Skogområdene er kuperte med mange små og store vann som egner seg til friluftsliv, jakt og fiske. Den sørligste delen av kommunen grenser mot Melhus og Orkdal og består hovedsakelig av vernet kjølskog og er rik på fugle- og dyreliv med flere små vann.

Kommunens sørvestre del går under betegnelsen terrengdekkende myr. Området er forholdsvis flatt

med mange vann og skrinne vegetasjon med hovedvekt på furu og bjørk. Midtskogvatnet- og Mormyra naturreservat ligger i dette området.

Vi har flere gode innlandsfiskevann i kommunen, som Laugen og Ånøya, og to små lakse- og sjørret-elver, Vigda og Børselva. I tillegg har vi gode sjøfiskemuligheter. Rike biotoper for vilt i skogsområder og kontrollert felling har økt viltstammen dramatisk de siste 10 år. I 1994 ble det felt over 90 elg i kommunen.

Forurensning:

Vassdragene i Skaun:

Vi har registrert en god del resipientforurensning i alle vassdrag i kommunen. Det ble bekreftet i rapport fra miljøvernavdelingen hos fylkesmannen i Sør-Trøndelag, «Overvåkning av 6 innsjøer/ vassdrag i Sør-Trøndelag» juli 1991. Rapporten sier at både

Laugen og Viggjaelva hadde høyt innhold av nærings-salter og er svært påvirket av menneskelige aktiviteter. Disse vassdragene ble klassifisert som 4 i forurensningsgrad og tilstandsklasse, dvs. de er forurenset av høyeste grad. I enda tidligere undersøkelser og liknende rapporter fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag og våre egne undersøkelser, antar man at Vigda i Buvik også er forurenset tilsvarende som Laugen og Viggja.

Badevannet i Buvikfjæra:

Vi tok 2 badevannsprøver sommeren 1994. Det viste seg at Buvikfjæra hadde det mest forurensede badevannet i fylket. Det ble registrert langt mer kolif. bakt. enn 5000/100ml. Årsaken er klar, kloakken fra både Fallet boligfelt og Nedre Brekka boligfelt slippes direkte ut i badevannet. Badeforbud f.o.m. sesongen 1995 må vurderes.

Forsøpling, privatfylling og bilvrak:

Det finnes flere uønskete privatfyllinger og rundt 40-50 bilvrak i skog, bekkedaler og gårdsplasser. Ved flere anledninger er eierne pålagt å rydde opp søppelet. Selv om vi ikke har kommet opp i dramatiske situasjoner og store problemer, er det irriterende for oss og innbyggerne.

2. Hva er oppnådd?

Friluftsliv:

Vi har tilrettelagt flere friluftsområder i kommunen for funksjonshemmede, f.eks. fiskesti/fiskeplass for funksjonshemmede langs nedre Vigda i Buvik, rullestolsti på Grønneset friluftsområde og tursti for funksjonshemmede på Lyng/Svenskrommet friluftsområde. Vi skal bygge fiskeplattform for funksjonshemmede på Rossvatnet og fiskesti/fiskeplass langs Børselva i 1995.

Vi har utarbeidet idretts- og frilftsplan, handlingsprogram -95/-98.

Vi har registrert pilegrimstraséen gjennom Skaun for Miljøverndepartementets såkalte «Prosjekt Pilegrimsleden» i 1994 og videre skal vi tilrettelegge fram til 1997.

Forurensning:

Vi har registrert alle utslippsanlegg, både til hytteeiendommer og separate avløpsanlegg på EDB-ba-

sert eiendomsarkiv. De fleste ble kontrollert og de anleggene som hadde mangler el. feil, er pålagt utbedring.

Vi har kontrollert og tatt prøver i alle bekker i hovedvassdragene i kommunen. I den første prøveserien tok vi ca. 140 prøver fra 77 bekker og prøvene ble analysert på kommunens laboratorium. Vi skal fortsette dette prosjektet neste år(årene).

Avfallssortering/prøveprosjekt hjemmekompostering:

Skaun kommune har kommet ganske langt når det gjelder avfallssortering sammen med nabokommunene. Når det gjelder matavfall, startet vi et prøveprosjekt med både varmkompostering og markkompostering (Meldalmodellen). Ca. 45 stk deltar i prosjektet. Vi har laget kompostbinger selv etter Tingvollmodellen. Vi skal samle erfaringer og komme med sluttrapport sommeren 1995.

Avfallsplan kommer ut innen 1994.

Lakse- og sjørretfiske:

Vi har to små lakse- og sjørretelver i kommunen: Vigda og Børselva. Vi hadde ikke rutiner for brukbart oppsynsarbeid og fangststatistikk før, men vi har begynt med fiskeoppsyn og organisert fiskekortsalg på en slik måte at det er lett å samle inn fangstopp-gavene igjen.

Vi har utgitt den første informasjonsbrosjyren for lakse- og sjørretfiske i Skaun i 1994.

Vi har begynt et kultiveringstiltak med å flytte gytefisk ovenfor Riaunetfossen f.o.m. 1994-sesongen. Vi skal fortsette i minst 5 år framover.

Miljøverninformasjon:

Vi hadde vår første miljøuke i kommunen våren 1994. Temaet var «Trivsel i nærmiljøet». I løpet av miljøuka gjennomførte vi 23 arrangement hvor 33 lag/foreninger deltok. Vi ønsker å arrangere miljøuke hvert år framover for å gi informasjon om miljøvern og aktiv deltakelse i dette arbeidet.

Miljøundervisning:

Etter oppdrag fra barneskoler og ungdomsskole har miljøvernråd-giveren deltatt i miljøundervisningen om «avfallshåndtering i kommunen». Denne type oppdrag kan man tenke seg å øke i årene framover.

3. Hovedutfordringer

Vi ønsket å etablere et "miljøforum" på etatsjefsnivå, men kommunen er under en administrativ omorganiseringssperiode og etablering av "miljøforum" er derfor forsinket. Vi prøver aktivt å influere på denne omorganiseringssperioden slik at miljøvern blir tatt på alvor. Vi ønsker at miljøvernet skal være i en sektorovergripende posisjon og samtidig i en posisjon som kan handle raskt der hvor det er nødvendig å utføre jobbene.

Vi har utfordringer i og langs vassdrag og badeplassene. Vi burde etablere systematiske kontrollrutiner.

Vi skal holde øynene åpne for utviklingen på avfallssektoren. Særlig matavfall må vi ta stilling til - enten

hjemmekompostering eller levering til Fiskelim og førststoff A/S til forproduksjon i nær framtid (Fiskelim og førststoff A/S må få konsesjon for behandling av matavfall først).

Fortsatt deltar vi i å øke bestanden av både vilt/småvilt, laks/sjøørret og ørret i samarbeid med vilt-nemnd, jeger- og fiskeforening og grunneierlagene i kommunen.

Ferdig utførelse av miljøplan i Skaun innen 1995.

Andre oppgaver er å tilrettelegge friluftsområdene for hele befolkningen og aktivt støtte utviklingen av Lisbetsæter, Kristindagene på Huseby og revitalisering av gamle ferdselsårer, særlig pilegrimsvegen.

SNILLFJORD KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Snillfjord har en meget variert natur, fra sjø til snau-fjell. Berggrunnen er som resten av Trøndelagskysten dominert av grunnfjell. Store deler er gneis og granitt, bergarter som gir næringsfattig jordsmonn. Tynne striper med rikere bergarter som kalkstein og skiferbergarter forekommer spredt.

Landskapet i ytre deler av kommunen ved Trondheimsleia er dominert av skrint kystlandskap der tregrensen går under 100 m o.h. Vegetasjonen består i hovedsak av småvokst barskog iblandet bjørk og osp.

I midtre og indre deler av kommunen er det mer innlandspreget landskap med partier bestående av storvokst barskog, større myrområder og kraftige løvskoglier. Lavlandet har ikke noe vid utbredelse i kommunen i og med at landet raskt stiger opp mot 2 - 300 m o.h.

Hovednæringa i kommunen er landbruk, noe som gjenspeiler et variert kulturlandskap. Dessverre skjer det nedleggelse av gårdsbruk i enkelte deler av kommunen som på sikt vil føre til gjengroing av landskapet.

Like variert som landskapet er dyre- og fuglelivet i kommunen, bl.a. har kommunen tilhold av flere sjeldne og truede arter. Hjortebestanden i Snillfjord er forholdsvis stor, og uten tvil kommunens viktigste viltressurs. I 1994 ble det felt 180 hjort og 25 elg.

Med en variert natur ligger forholdene godt til rette for friluftslivsaktiviteter. Snillfjord er en attraktiv hyttekommune. Det er bygd ca 850 hytter/fritidsboliger, de fleste ligger i tilknytning til sjøen.

Kommunen har ikke de store forurensningsproblemenene til vatn og vassdrag, selv om det finnes flere uønskede privatfyllinger, båt- og bilvrak. Kommunen vil starte en kartlegging av disse og gi pålegg om fjerning der man finner det nødvendig.

2. Hva er oppnådd?

Vi har et statlig sikret friluftsområde i kommunen, Jamtøya, som ligger i Hemnefjorden. Kommunen har

vært med å tilrettelagt område med stor flytebrygge og toalett for bevegelseshemmede. Jamtøya er blitt et populært turmål for folk i hele regionen. Tross mye dårlig vær besøkte over 1000 mennesker øya i 1994.

Ved Bergselva på Krokstadøra er det tilrettelagt fiskeplass for bevegelseshemmede.

Vi har utarbeidet kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv 1995 - 98.

Kommunen har en aktiv jeger- og fiskeforening som har startet opp et prosjekt som har til mål å øke lakse- og sjørretbestanden i Snildals- og Bergselva. Hver høst blir yngelproduksjonen i elvene registrert og foretatt flytting av gytefisk til gode gyteplasser som ligger ovenfor laksehindrende fosser.

3. Hovedutfordringer

Det er få grunneierlag i kommunen og svært få områder som er tilrettelagt med organisert salg av fiske- og jaktkort (småviltjakt). I løpet av året vil det igangsettes et prosjekt som vil forsøke å få igang økt utnyttelse av utmarksressursene.

For å øke friluftslivsaktiviteten vil vi prøve å få merket og ryddet en del stier og gamle ferdselsveier i kommunen som er i ferd med å gro igjen. I løpet av våren skal

det settes ut kjentmannsposter rundt omkring i kommunen. Hensikten er å få folk til å ta i bruk nye turområder og bli bedre kjent i kommunen.

Kommunen vil markere naturvernåret med ulike tiltak. Videre er det planer om å etablere årlige miljødager hvor en fokuserer på spesielle temaer.

Det arbeides med å etablere felles naturoppsyn med Hemne. Vi håper at vi kan starte opp i løpet av våren. I første omgang vil vi konsentrere arbeidsoppgavene omkring oppsyn med rovfuglreir og ulovlig jakt om høsten. Naturoppsynet vil bestå av frivillige mannskap som har gjennomgått en viss opplæring.

Kommunen står ovenfor store utfordringer innenfor avfallssektoren. Det foregår nå et samarbeidsarbeid mellom fem kommuner om etablering av et interkommunalt avfallsselskap. Selskapet vil trolig få ansvaret med å organisere renovasjonen i hele regionen. For å endre befolkningens vaner i forbindelse med innføring av ny renovasjonsordning/kildesortering må kommunen legge mye vekt på å drive informasjon og holdningsskapende arbeid de to neste åra.

Med tanke på at kommunene stadig får flere arbeids- og ansvarsoppgaver innen natur- og miljøforvaltning, vil en arbeide med å videreutvikle saksbehandlingsrutiner og samarbeidsformer for å sikre at oppgavene blir ivaretatt på en god og forsvarlig måte i kommuneadministrasjonen.

TRONDHEIM KOMMUNE

Innsatsområde 1 - by- og stedsutvikling

Lokale forhold:

Trondheim har vokst fram innenfor en elveslynge. Dette har konsentrert den eldre bygningsmassen innenfor et begrenset område. Den regionale infrastrukturen har vært knyttet opp mot dette bysenteret, og tungtrafikk/gjennomgangstrafikk har belastet bysenteret. Det har skjedd en stor byspredning i løpet av de siste årene.

Større begivenheter som signingen og 1000-års jubileet har skapt vilje til å investere i opprustning av bygningsmassen og tilrettelegging av et forbedret lokalmiljø.

Resultater:

Gjennom Miljøpakke Trondheim, TON-prosjekter, Trondheimpakken, byfornyelsen, kommunale og private investeringer er det stilt midler til rådighet for en rekke prosjekter innen dette satsningsområdet. Eldre trehusbebyggelse i en del sentrale bydeler har gjennomgått en omfattende oppussing. I tillegg har staten besluttet at Erkebispegården skal gjenoppbygges. Et nytt teaterbygg er også under oppføring.

En opprustet omkjøringsvei har ledet noe av gjennomgangstrafikken utenom Midtbyen. Det er bygget ca 25 km gang- og sykkelveier. Det er vedtatt en plan for å knytte gang- og sykkelveiene sammen til et nettverk.

Utfordringer:

Økt privatbilbruk er både årsak til og en konsekvens av byspredningen. Det er en stor utfordring å snu utviklingen i retning av fortetting og redusert bilbruk. Dette krever samordnet areal- og transportplanlegging med tilpasning mellom et helhetlig transportsystem og utbyggingsmønster som tilrettelegger for miljøvennlige transportformer og trafikkavvikling. Viktige utbyggingsprinsipper er å konsentrere bebyggelsen om kollektivnettet og knutepunkter i transportsystemet, og å fortette nåværende byggesoner med ny bebyggelse. Fortettingen må være med på å definere klare grenser mellom byggesoner og ubebygget areal. Samtidig må framkommeligheten for kollektiv-

trafikken bedres, og gang og sykkel som transportmidler må styrkes.

Det må tilrettelegges for at Midtbyen kan opprettholde og forsterke sin posisjon som landsdelens og kommunens sentrum med et tilstrekkelig variert utvalg av offentlige og private tjenester.

Innsatsområde 2 - forurensning

Luft (lokale forhold):

Årlig slites bort 10.000 tonn asfalt på grunn av piggdekk-bruk. Dette fører til omfattende miljøproblemer knyttet til veistøv, og til årlige reasfalteringsutgifter på 5 mill. kr. Både støv- og NO_x-konsentrasjonene i Trondheimslufta overskrider de anbefalte grenseverdiene i vinterhalvåret.

Resultater:

Det er gjennomført en omfattende overvåking av luftkvaliteten langs hovedveiene. En tiltaksplan for bedret luftkvalitet er utarbeidet i samarbeid med Statens Vegvesen. Kommunen har anskaffet en avansert støvsuger som sammen med sprøytebiler hjelper på noe av problemet. Det er satset på en opplysningskampanje for piggfrie bildekk og på økt strøing for kollektivtrafikken.

Utfordringer:

Trafikk- og transportplanlegging må legges til rette for et mer miljøvennlig transportmønster. Det må finnes løsninger for å redusere støvproblemet (piggdekkslitasje og støv fra grusveier) forårsaket av vei-trafikken. Det bør foretas en kartlegging av utslippene fra industri og oppvarming av bygninger i kommunen og den lokale transport- og energiplanleggingen må ta mer hensyn til luftforurensningen.

Støy (lokale forhold):

Støy er først og fremst knyttet til trafikken langs hovedveinettet. Tungtrafikken er en stor bidragsyter. En stor del av denne er gjennomgangstrafikk.

Resultater:

Det er satt opp en rekke støyskjermer og støydempende jordvoller langs hovedveiene. Det er gjennomført fasadeutbedring med sikte på støyreduksjon i boliger for vel 1,2 mill kr. I forbindelse med transportplanarbeidet, ble støvnivået langs veinettet kartlagt og databeregnet. Det er utarbeidet en handlingsplan for reduksjon av vegstøy.

Utfordringer:

Gjennomføringen av støydempende tiltak langs eksisterende veier og gater må fortsette og intensiveres. Handlingsplanen mot veitrafikkstøy må følges opp. Ved bygging av støy-skjermer/voller skal helhetlige kriterier, bl.a. estetiske, vektlegges. Tiltak mot støy må stå sentralt i utarbeidelsen av trafikk-, transport- og reguleringsplaner. Databasen med oversikt over veitrafikkstøy må vedlikeholdes og oppdateres som grunnlag for konsekvensvurderinger av aktuelle tiltak.

Drikkevann (lokale forhold):

Hovedkilden for drikkevannet i Trondheim er Jonsvatnet. Denne vannkilden har god kvalitet. Det tilstøtende Litjvatnet har dårligere kvalitet og skal bare tilføres Storvatnet i tørre år. Dagens tilbakestrømning må derfor reduseres. En overføring av ufiltrert vann fra Selbusjøen for noen år siden, førte til en uønsket introduksjon av krepsdyret Mysis i Jonsvatnet.

Resultater:

Nye hovedledninger og høydebasseng har gjort det mulig å erstatte vann fra Leirsjøen med bedre vann fra Jonsvatnet. Det er etablert et overvåkingsprogram for vannkvaliteten i Jonsvatnet og tilstøtende bekkefar.

Utfordringer:

Hovedutfordringen i forvaltningen av drikkevannskildene ligger i å etablere en kontroll av forurensningstilførslene. Disse må holdes på et så lavt nivå at de i kombinasjon med kildens selvrensende evne og minimum vannbehandling, sikrer et helsemessig betryggende drikkevann. For å sikre et bruksmessig tilfredsstillende drikkevann (ikke korrosivt) er det vedtatt å bygge et nytt vannbehandlingsanlegg i Vikelvdalen. I planperioden bør det ses på alternative reservevannkilder for Trondheim (bl.a. en eventuell grunnvannsforekomst ved Brøttem).

Avløp (lokale forhold):

Det gamle avløpsnettlet førte kloakk ut i fjorden, havnebassenget og Nidelva. Vest for elva er det bygd et moderne renseanlegg på Høvringen, mens et nytt

mekanisk/kjemisk renseanlegg på Ladehammeren skal ta hånd om avløpet fra de østlige bydeler.

Resultater:

Ladehammeren mekanisk/kjemiske renseanlegg er snart ferdigstilt. Avskjæringsledninger som fanger opp eldre utløp er under utbygging, og skal være ferdigstilt 1. juli 1995. Det pågår en kontinuerlig utskifting av gamle avløpsledninger.

Utfordringer:

Den pågående og planlagte utbyggingen av renseanlegg og avskjærende avløpsanlegg må fullføres. Det er stilt spørsmål ved miljøgevinsten i forhold til kostnaden ved kjemisk rensing av avløpet fra Høvringen renseanlegg. Det er en viktig oppgave framover å fornye og utbedre ledningsnettlet slik at utlekking av forurensning til fjord og vassdrag kan begrenses mest mulig. Det er ønskelig å etablere en kontinuerlig overvåkning av forurensningstransport i Nidelva.

Forurenset grunn (lokale forhold):

Betydelig mengder miljøfarlig spesialavfall er gjennom årene deponert i gamle avfallsfylninger. Spesialavfall er også tilført miljøet gjennom lekkasjer og utslipp fra industriell virksomhet.

Resultater:

Det er registrert ca. 40 lokaliteter med forurenset grunn i Trondheim. Noen av disse (bl.a. Ø. Bakklandet 2-4, Marienborg, Vinmonopolet) er undersøkt og tiltak planlagt og dels gjennomført. Som et samarbeid mellom Miljøavdelingen i Trondheim kommune og NTH er det under utprøving i laboratorieskala forskjellige teknologier for rensing av forurenset grunn. Det gjelder i første rekke tungmetaller i marine sedimenter. Det er igangsatt diplomarbeider med sikte på å utvikle slike teknologier.

Utfordringer:

Det er viktig å sikre at det blir utført miljøtekniske grunnundersøkelser hvis noen av de forurensede arealer skal omreguleres fra sin nåværende planstatus til boligområder.

Ny teknologi som er utviklet med sikte på å kunne fjerne forurensninger fra grunnmasser må bli prøvet ut i full skala. Gjennomføring av slike prosjekter vil kunne danne referanser for etablering av nye bedrifter med dette som virksomhetsområde.

Innsatsområde 3 - naturvern og friluftsliv

Lokale forhold:

Bymarka, Estenstadmarka og Strindamarka er viktige friluftsområder. Her er det et rikt plante- og dyreliv. Nidelva er også et verdifullt, lokalt natur-element.

Resultater:

Det er anlagt ca 44 km turstier i Marka, langs Nidelva og langs Trondheimsfjorden. I tillegg har løypenettet som er opparbeidet for VM skapt fine turdrag, sommer som vinter i en total lengde på 35 km. Langs Nidelva er forholdene lagt spesielt til rette for rullestolbrukere, også med fiskeplasser. Det er laget en plan for fiskeforvaltning i Nidelva og andre vassdrag. I en mer sentral bydel som Moholt er det anlagt en naturpark der bl.a. et rikt fugleliv har fått anledning til å etablere seg.

Utfordringer:

Viktige landskapstrekk, skog- og markaområder, sammenhengende grøntdrag, kulturlandskap og nære friområder må sikres som grunnlag for rekreasjon, lek, friluftsliv og vern av biologisk mangfold. Salg av kommunale skoger, friområder og grøntdrag må derfor unngås. Sikring av grøntstrukturen må være en premiss for fortetting. Landbruk, næringsutvikling, tilrettelegging for rekreasjon og friluftsliv må skje uten at naturverdier går tapt.

Lett tilgang til rekreasjonsområdene bør prioriteres høyt. Det er viktig at rekreasjon også kan drives i lokalmiljøenes nærområder uten å være avhengig av bil eller annet transportmiddel. I denne forbindelse er grøntdragene i bystrukturen særlig viktig å bevare og utvikle som nære friluftsområder og ferdselsmuligheter fra boligene til marka. Derfor er også regulering, erverv og opparbeidelse av manglende ledd i grøntdragene en viktig utfordring.

Det er en betydelig oppgave å tilrettelegge slik at fysisk og psykisk handikappede sammen med sine familier i stor grad kan drive et selvstendig, rikt og variert friluftsliv i Trondheims markaområder.

Innsatsområde 4 - nærmiljø

Lokale forhold:

Mange nye og eldre bydeler krever nytenkning og ekstra innsats for å skape nærmiljø som tjener oppvekstmiljøet for barn og ungdom. En ressurs i dette arbeidet er lokallagene som er etablert i ulike bydeler.

Resultater:

En rekke prosjekter har tatt sikte på bedre oppvekstvilkår i nærmiljøet. Skoleplasser er ombygde fra å være asfalterte plasser til å bli attraktive lekeplasser. I nye og gamle bydeler er det etablert forskjellige tilbud for barn og ungdom.

Utfordringer:

Både i forhold til etablerte bomiljøer og ved planlegging av nye må det legges vekt på barn og unges behov. Dette gjelder tiltak av fysisk, sosial og kulturell karakter. Planlegging og tjenesteyting må være områderettet og helhetlig framfor sektorisert. Det vil si at planer og tiltak rettet mot det enkelte boligområdet eller bydelen må utvikles i et nært samarbeid mellom de ulike kommunale sektorene.

Lokalfunksjonene må styrkes slik at barn og unge kan nå barnehage, skole og fritidsaktiviteter til fots i trygge omgivelser. Service og sosiale tjenester må søkes lokalisert slik at nærmiljøet styrkes og transportbehovet reduseres.

Nærmiljøtiltak må søkes videreutviklet ved mobilisering og samhandling mellom kommunen og frivillige lag og organisasjoner og beboergrupper (tredje sektor). Det må skje en bedre samordning og organisering av fritidstilbud i lokalmiljøet. I Stortingsmelding nr. 29 - 1992-93, «Om nærmiljøpolitikk» - sies det at det på Statsbudsjettet er satt av stimuleringsmidler til lokale lag og organisasjoner for tiltak innen oppvekst/omsorg og miljøvern/fysiske forbedringer. Kommuner som utvikler en plan for sin nærmiljøpolitikk, kan søke om et rammebeløp. I prosjektrapporten «Tredje sektor i Nye Trondheim», august 1990, er det påpekt at det er i forhold til nærmiljøtiltak at effekten av et samarbeid mellom kommunen og tredje sektor er størst. Kommunen bør derfor opptrappe sitt engasjement overfor denne viktige samarbeidspartneren.

Innsatsområde 5 - helse og trivsel

Lokale forhold:

Ulykker

Omtrent 15000 trondhjemmere kontakter hvert år Legevakten for behandling etter en ulykke. Dette er 11% av befolkningen og Trondheim har derfor et større ulykkesomfang enn som helhet (9%). Det anslås at samfunnskostnadene for ulykkeskadene i Trondheim ligger over 900 millioner kr i året, av dette utgjør produksjonsbortfall og materielle kostnader tilsammen 70%. Medisinske kostnader utgjør 11 %.

Inneklima:

Sykkelighet og dødelighet av astma er 5-doblet i løpet av 30-40 år. 40% av barn og unge har hatt eller vil få overfølsomhet/allergi i en eller annen form. Forhold som gjelder innemiljø/inneklima antas å være medvirkende årsak til dette. Utbedring av miljøforhold og inneklima i barnehager, skoler og boliger er viktig for å redusere forekomsten av allergiske lidelser.

Resultater:

Det er startet et prosjekt «Ulykkesforebyggende arbeid i Trondheim kommune» med egen prosjektleder. En bydel - Saupstad - har vært gjenstand for en nærmere undersøkelse m.h.p. ulykker. Ulykkesbildet er analysert og behovet for kurstilbud er kartlagt.

Publikum har kunnet henvende seg med spørsmål på en inneklimatelefon. Etter behov har slike henvendelser blitt fulgt opp med besøk i boligen. Et skolebygg har vært undersøkt nærmere og tiltak er foreslått og gjennomført med hensikt å bedre inneklimaet.

Utfordringer:

Ulykker

Hovedutfordringen for Trondheim kommune er å redusere omfanget av ulykker. For å nå dette målet er det nødvendig med tverrfaglig samarbeid på alle nivå internt i kommunen. Videre er det nødvendig med et samarbeid med eksterne etater og tredje sektor.

Reduksjon av ulykker vil i stor grad være avhengig av en holdningsendring blant de mest utsatte grupper av befolkningen, og kommunen må være initiativtaker og pådriver i dette arbeidet. Kommunen trenger en samlet strategi for forebygging av ulykker.

Inneklima:

Kommunen må bruke den medisinske og tekniske viten en i dag har til utforming av det fysiske miljø i bygninger. Det bør dessuten iverksettes forebyggende

tiltak i miljøet i relasjon til ulike sykdommer som forårsakes av inneklimaet, og kommunens kompetanse på dette området må forbedres. Både innen forvaltningen og blant folk flest bør det skapes en bedre forståelse for inneluftens betydning for helse og trivsel.

Innsatsområde 6 - kulturmiljø

Lokale forhold:

Kulturminnene i Trondheim danner en kontinuitet fra middelalder til nåtid. Referansen til Domkirken og Erkebispegården gir byens identitet. Denne identiteten er samtidig den opplevelsen som turistene har som mål i Trondheim. Dersom Trondheim får status som Europeisk kulturby i 2001 vil dette få store positive ringvirkninger for det lokale kulturmiljø i byen og regionen.

Resultater:

En rekke arkeologiske utgravninger har gitt funn som er gjort synlige for publikum. Erkebispegården vil om få år stå gjenoppbygget og tjene som arena for kulturarrangementer. Identiteten som gammelt pilegrims-senter er understreket ved at 20 km av den gamle pilegrimsleden er utbedret og merket.

Utfordringer:

Foreliggende registrering og klassifisering av kulturminner er under utvidelse og revisjon, og må fullføres slik at den dekker hele kommunen og er oppdatert i forhold til 1990-årenes definisjon og oppfatning av hva som er betydningsfulle kulturminner. Nyere tids kulturminner og tekniske kulturminner er viktige eksempler på områder som hittil har vært relativt lite iaktatt.

Klassifisering av kulturverdier må gis en stadig sterkere politisk forankring på kommunenivå, bl.a. ved at presisering og vektlegging av kulturvern må innarbeides i kommuneplan og i planer på lavere nivåer. Sikring, vern og vedlikehold av kommunalt eide kulturminner må tillegges økt vekt. Det er viktig at det offentlige her kan gå foran med et godt eksempel.

Det er et stort behov for bedre oversikt over kulturlandskapsverdier i kommunen, og det er derfor nødvendig med et registreringsarbeid som grunnlag for all planlegging som berører kulturlandskapsverdier. En egen kulturlandskapsplan bør innarbeides som tema i kommuneplanenes arealdel (KPA).

Innsatsområde 7 - avfall

Lokale forhold:

Avfallshåndteringen i Trondheim omfatter følgende elementer:

- kildesortering
- gjenbruksstasjon
- sorteringsanlegg
- forbrenningsanlegg
- spesialavfallsmottak
- fyllplass
- spesialavfallsdeponi

Trondheim kommune behandler årlig ca 1) 35.300 tonn (t) forbruksavfall, 2) 13.000 t forbruksavfall fra 10 nabokommuner og 3) 83.000 t produksjonsavfall. Det vesentlige av forbruksavfallet leveres til forbrenningsanlegget, ca 4.300 t blir gjenvunnet. Produksjonsavfallet leveres til henholdsvis sortering, deponering, og forbrenning. Forbrenningsanlegget leverer fjernvarme i størrelsesorden 140 GWh/år.

Resultater:

Det er etablert et sorteringsanlegg for produksjonsavfall. Spesialavfall samles inn i 25 miljøstasjoner

som vil være i drift innen utgangen av 1994. 35 papp/papircontainere er samlokalisert med glasscontainere og det er utplassert 120 papp/papircontainere i boligområder. Prosjektering av gjenbruksstasjoner er igangssatt. Deponigass utnyttes til energiformål. Innsamling av grøntavfall skjer på én mottaksplass i dag. Dette vil bli utvidet til 2 mottak i 1995.

Utfordringer:

Det er få ting et moderne menneske foretar seg uten at det skaper avfall. I dag har avfallsmengdene og problemene de påfører samfunnet blitt så påtrengende at det er bred enighet om å tenke nytt. Dette innebærer at: 1) vi må arbeide for å hindre at avfall oppstår og redusere mengden skadelige stoffer i avfallet; 2) vi må fremme ombruk, materialgjenvinning og energitutteltelse av det avfallet som likevel oppstår; og 3) vi må sikre en miljømessig forsvarlig sluttbehandling av restavfallet.

I Trondheim har avfallshåndteringen også organisatoriske utfordringer idet ansvaret i dag er fordelt på Trondheim Renholdsverk, Trondheim Energiverk, Trondheim Bydrift, Avdeling byutvikling, Miljøavdelingen og Økonomiavdelingen.

Antall dager i året som WHO's grenser for forurensninger i omgivelserlufta overskrides:

Antall forurensningselementer	Antall dager i året
1 forurensningselement	30
2 forurensningselementer	20
3 forurensningselementer	10
Mer enn 3 forurensningselementer	5

Luftkvalitetsindikatorer:

Omgivelses-lufta	Gjennom-snitts-periode	Minimum		Maksimum		Årlig gj.snitt (µg/m³)
		Gjennom-snittsverdi (µg/m³)	Måned	Gjennom-snittsverdi (µg/m³)	Måned	
SO ₂	1 år	3	August	12	Januar	7
CO	8 timer	1.500	Sommer	10.000	Februar	3.000
NO ₂	1 time	10-20	September	150-200	Febr.-Mars	55
Bly	1 år	0,05	Juli	0,10	Februar	0,07
Ozon	8 timer	40	November	80-90	Sommer	65
Partikler	1 år	10	Juni	100	Des.-Mars	50

Utslipp av luftforurensningselementer :

	Totalt tonn per år
SO ₂	3.000
CO	30.000
NO _X	5.000
Bly	25
Flyktige organiske komponenter	10.000

Målestasjoner for luftforurensning:

Antall målestasjoner: 1-2

Antall daglige målinger pr år på alle stasjoner: 1-5

Avfallsstatistikk for 1994:**Tonn/år***Husholdningsavfall:*

Trondheim kommune (forbrenning) 31.000

Kildesortering 4.300

10 nabokommuner (forbrenning) 13.000

Sum husholdningsavfall 48.300*Produksjonsavfall:*

Produksjonsavfall til deponi 12.050

Produksjonsavfall til sorteringsanlegg 6.650

Rivingsavfall til deponi 5.500

Annet avfall til deponi 2.350

Egne biler til forbrenningsanlegg 12.800

Andre leverandører til forbrenning 13.400

Kildesortering 23.400

Levert til Rosmo A/S 7.000

Sum produksjonsavfall 83.150**Totalt** 131.450

TYDAL KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Tydal kommune er en typisk fjellkommune i Sør-Trøndelag med ca. 1000 innbyggere. Kommunen grenser i nord/vest mot Selbu, i nord mot Meråker, i øst mot Sverige, i sørvest mot Haltdalen og i sør mot Røros.

Kommunen har et totalareal på 1330,6 km². Av dette er 7,5 km² dyrka jord, 313,5 km² løv (bjørk) og barskog og 1009,6 km² myr, vatn og snautjell. Det er to dominerende vassdrag som samles i Ås; Tya og Nea som fortsetter som Nea til Selbusjøen.

Kommunen er sterkt preget av kraftutbygging. Av gjenværende vassdrag av utbyggingsinteresse er det bare ett, nemlig Storhena, et særpreget vassdrag med verneinteresser.

Tydal har overveiende innlandsklima med lange vintrer. Middelterperaturen er lav og årsnedbøren ligger på ca. 800 mm.

Skoggrensa ligger fra ca. 450 m vest i kommunen til ca. 850 m i sør. Kommunen vil få godkjent vern-skoggrens i 1995.

Landskapsbildet er svært variert, noe som også gjen-speiles i et rikt og variert dyreliv. Jaktlig sett er det elg, rype og rådyr som utnyttes i størst grad. Av nye arter er bever og kanadagås i ferd med å få et solid fotfeste, mens hjorten er på forsiktig fremmarsj. En har også registrert at oteren er på vei tilbake etter mange fraværende år. Spesielle arter som jerv, gaupe, konge-ørn og jaktfalk synes å ha forholdsvis gode betingel-ser, mens bjørn og særlig ulv sporadisk blir registrert.

Fisket etter røye og ørret har lange tradisjoner, spesi-elt er fisket på Nesjøen og Essand viden kjent. Nea kan karakteriseres som en av landets beste brunørretelver, men fisket er påvirket av til dels kraftige reguleringer. Fjellvatna er påvirket av forurensset nedbør, noe som merkes ved at en finner betydelig oppblomstring av alger utover sommeren.

2. Hva er oppnådd?

Vernede områder er Stormyra myrreservat og Hilmo barskogreservat. I tillegg er det under arbeid et frivil-lig vern for området rundt Henfallet.

Elvene i kommunen, spesielt Tya og Nea er i noen grad preget av forurensning, noe som særlig er merk-bart om sommeren i deler av elva som har liten vannføring, da vond lukt og algevekst er indikasjon på at ikke alt er bra. Forurensningen skyldes landbruket og husholdningsutslipp. Men situasjonen er tydelig bedre etter at det er bygd to biodamanlegg, hvorav det ene i samband med fyllplass for å unngå avrenning fra denne. Det er også gjennomført et betydelig miljø-program i jordbruket slik at vi i dag har ubetydelig utslipp fra gjødsellager og silo. Det foregår imidlertid en del tømning av gammel silo og annet "rask" langs Nea. Det er også registrert redusert vannkvalitet i drikkevannskilder på sommeren. Det antas at dette kan skyldes beitedyr og delvis måser.

Tydal kommune har eget planutvalg som består av teknisk sjef, jordbruks/næringssjef, skogbrukssjef, miljøvernrådsgiver og kommunelege. Nylig godkjent kommuneplan blir her et viktig arbeidsredskap, også for miljøsidan.

Kommunen har i 1994 fått godkjent hovedplan for skogsveier, som bl.a. integrerer miljøhensyn i vei-byggingen. Ellers er det satt i gang arbeid med en miljø- og ressursplan for kommunen. Kommunen er også med i et forsøk, i regi av LD, med utarbeidelse av kommunale strategier for integrering av hensyn til biologisk mangfold i oversiktsplanleggingen relatert til oversiktsplan for skogbruket.

Andre miljørelaterte ting:

- Containere for innsamling av glass og klær
- Papirinnsamling
- Miljøbussen for risikoavfall
- Forsøk med hjemmekompostering
- Hytterrenovasjon
- Sanitærbygg i forbindelse med friluftsområder
- Innsamling av hvitevarer, batterier m.m.

ØRLAND KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

Med sine ca. 5000 innbyggere og totale flateinnhold på 79 km² er Ørland et av landets minste og mest tettbygde landkommuner. Omlag 55% av landarealet er landbruksareal. 9% av arealet er benyttet til forsvarsformål. 92% av arealet ligger under kote 60.

Presset på naturressursene på grunn av den intensive arealbruken og befolkningstettheten er i alminnelighet stort og konkurrerende brukerinteresser hyppige.

Forurensning og ressursbruk:

Vannforurensning fra landbruk og kloakk er omfattende. Spredt bosetning sammen med landbruksbebyggelse gir et utslippsmønster preget av små, enkle og utilfredsstillende utslipp. Sammen med punktutslipp fra landbruket og arealavrenning, gir dette stor belastning på bekker og kanaler. De fleste av disse er små med liten vannføring. Mange er også åpne. Sjøområdene rundt kommunen er i stor grad langgrunne og dette vanskeliggjør utledning av avløpet til dypt vatn. Kommunale avløpsnett dekker i hovedsak tettstedene. Disse avløpene blir mekanisk rensset og ført ut i sjøen på dypt vatn.

Balsnesvassdraget er kommunens eneste vassdrag av noen betydning. Nedbørsfeltet er på omlag 14 km². Størstedelen av dette nedbørsfeltet er dyrka mark og forurensningen er betydelig. Det finnes imidlertid fortsatt noe småfisk i vassdraget.

Avfallet i kommunen deponeres på egen avfallsplass i kommunen. Denne plassen mottar også avfall fra Bjugn kommune. Sigevannet går direkte til sjøen umiddelbart nedenfor avfallsplassen.

Naturvern, kulturvern og friluftsliv:

Store deler av gruntvannsområdene rundt Ørland er viktige fugleområder. Det er også viktige våtmarksområder ved Rusasetvatnet.

Områdene ved Austrått er spesielle med sine kulturelle, naturvernmessige og friluftslivsmessige verdier.

Enkelte sjønære områder og Rusasetfjellet har særlig friluftslivsmessig betydning.

2. Hva er oppnådd?

Generell arealbeskyttelse:

Kommuneplanens langsiktige del med arealplanen ble rullert og godkjent i desember 1994. Denne utvider arealene for LNF-sone 1 med forbud mot spredt bebyggelse på fastdelen av kommunen og LNF-sone på øyene hvor spredt bolig- og fritidsbebyggelse tidligere var akseptert, er nå endret til bare å gjelde tillatelse til spredt boligbebyggelse.

Naturvern:

Fra tidligere er Grandefjæra naturreservat, Kråkvågsvaet fuglefredningsområde, Innstrandfjæra fuglefredningsområde og Hovsfjæra fuglefredningsområde fredet (Ramsar-områder). Det er også fuglefredning ved Kjeungen fyr. I tillegg er Austråttlunden og Borgparken fredede naturvernområder. Det er utarbeidet viltkart for kommunen i 1993. Dette inneholder oversikt over viltressursene og prioriteringer av viktige viltområder.

Friluftsliv:

Det er utarbeidet egen friluftsplann for perioden 1993 - 96.

Bruholmen friluftsområde og Austrått friluftsområde er sikret gjennom offentlig erverv og utbygginger.

Avløp:

Kommunal avløpsutbygging i tettstedene dekker omlag 70% av det totale avløpet i kommunen. Alt kommunalt avløp føres til mekanisk rensing og utslipp i sjøen på dypt vann.

Avfall:

Kommunen vedtok egen avfallsplan i 1993. Denne tar sikte på en gjenvinningsgrad på omlag 50% innen 1996. I 1994 ble det oppnådd en gjenvinningsgrad på omlag 25%. Oppgradering av avfallsplassen er startet og ny utslippstillatelse er omsøkt.

Oljeholdig avløpsvann:

Siden 1992 har en gjennomført fullstendig registrering av oljeutskillere og kontroll av disse. Dette har medført utbygging av tre nye anlegg og oppgradering av ett anlegg. Tre andre anlegg vil bli etablert i nær framtid.

Miljøtiltak i landbruket:

Oppfølging av miljømål for landbrukssektoren er skjedd. Utbedring av silo- og gjødselanlegg har skjedd i stort omfang.

Holdningsarbeid:

Det er arbeidet med utvikling av miljøundervisning i skolene og barnehagene. Her samarbeider skolesektoren med miljøsektoren.

3. Hovedutfordringer

- Avklaring av områdene rundt Rusasetvatnet
- Tiltak i Balsnesvassdraget for å begrense forurensning og bedre forholdene for fisk
- Etablering av turvei Bruholmen-Fitjanveien

ÅFJORD KOMMUNE

1. Karakteristiske trekk

Naturforhold:

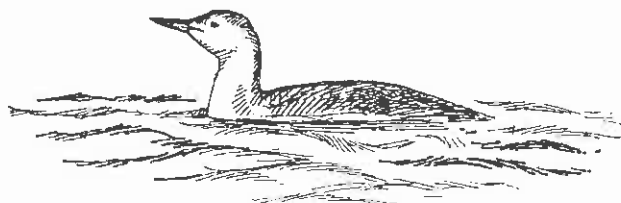
Åfjord kommune ligger sentralt på Fosen-halvøya med sine 3.600 innbyggere. Kommunen har en svært variert natur fra fjellområder opp mot 700 m o.h. til skogområder og landbrukslandskap, lune fjorder og øyer med et typisk skjærgårdslandskap.

Denne bredde og variasjon i naturen gir at vi har et åpent og vilt kystlandskap som på Harbak, miljø som minner om Lofoten på Stokkøya og fine sand- og rennestensstrender langs kysten. Flotte fjorder for båtkultur, brede dalfører og en innlandsnatur som gir fornemmelse av høyfjell der en har reindrift og finner hundrevis av fiskevann. Rike lakseførende vassdrag renner ned mot et velutbygd kommunesenter. I tillegg har vi gode sjøfiskemuligheter.

Kommunen har rike biotoper for vilt i våre skog- og fjellområder. En kontrollert felling av viltstammen har ført til stor økning av stammene de siste 10 år. I 1994 ble det bl.a. felt 154 elg i kommunen.

Åfjord har et samlet areal på 1.023 km², hvorav produktiv skogareal utgjør 125 km² og ferskvann 57 km². Den samlede kystlinjen er på hele 380 km.

- Sikring av badeplasser
- Tiltak i Ryggamyra
- Utvikling av områdene ved Austrått Gård
- Videreføring av avfallsplanens målsetting om gjenvinning av avfall
- Oppgradering av avfallsplassen evt. etablering av ny avfallsplass
- Utarbeidelse av hovedplan for avløp
- Forbedring av forurensningssituasjonen i Vågen, Storfosna
- Videreføring av gang- og sykkelveg Skiftkroken - Opphaug

2. Hva er oppnådd?

Forurensning:

Vassdragene:

Det er utarbeidet en rapport over vannkvaliteten i de 3 største vassdragene basert på årene 1988-1992. Konklusjonen er dårlig vannkvalitet i alle vassdragene, med spesielt høyt innhold av tarmbakterier og fosfor.

Prøver tatt i ettertid (1993-1994) viser at det er bedring av vannkvaliteten. Det er lagt opp en tett oppfølging med flere tiltak for å bedre vannkvaliteten. Det vil fremheves at det i landbruket i de senere år er utført flere miljøtekniske krav som bl.a. utvidelse og tetting av gjødsellagre og siloer som har medført en betydelig redusert forurensning.

Kloakk, privat og kommunal:

Det er foretatt en komplett registrering av alle kloakk-anlegg i Sentrum og i Norddals- og Stordalsvassdraget for å få laget en status med tiltak for å utbedre anlegg. Dette skal gjelde både kommunale og private anlegg. Prioriterte områder vil for Åfjord være langs vassdragene og Åfjorden og Skråfjorden som er typiske terskelfjorder.

Aktiv deltagelse innen utarbeidelse av hovedplan for avløp.

Forsøpling:

Det finnes noen private uønskede fyllinger. Ved enkelte anledninger er dette problem tatt opp direkte med grunneiere og blitt ordnet, andre ganger har kommunen tatt affære og ryddet opp.

Det ble 1994 registrert ca. 30 personbilvrak i kommunen. Det er et økende problem med at det blir stående gamle utrangerte lastebiler, anleggsmaskiner og en del landbruksredskaper. Selv om disse problemer ikke er dramatiske, synes det som om det framover vil bli et økende problem og et arbeidsområde for miljø-sida.

Renovasjon:

Åfjord kommune leverer pr. i dag sitt husholdningsavfall ca. 990 tonn årlig til Ålmo fyllplass i Rissa. Dette er en ordning som skal vare i 2 år framover. Ordningen er en akseptabel løsning for kommunen. Det arbeides med reduksjon av avfallsmengden. I kommunens godkjente avfallsplan (mai 1994) er det i målsettingen sagt at avfallsmengden skal reduseres med 50% gjennom kildesortering og en bevisst holdning fra hver enkelt i sin "produksjon" av avfall.

Kommunen satte høsten 1994 i gang med hjemme-kompostering. Dette har resultert i at ca. 320 abonnenter, (dvs. ca. 23%) har startet opp og blitt begunstiget med et "miljøabonnement" med 50% redusert renovasjonsavgift. I tillegg til å drive med hjemme-kompostering forplikter miljøabonnentene å bruke de andre kildesorteringstiltakene som kommunen igangsetter. Av kildesorteringsordninger som drives i dag er tekstilsamling "Fretex", papir og glass i et samarbeide med de øvrige Fosen-kommunene.

Friluftsliv:

Kommunen har innenfor dette område mange muligheter for å legge til rette bruken av vår natur:

- det drives et "Kjentmannsmerkeprosjekt" hvor det er avmerket 30 steder i kommunen for besøk. Dette har medført at 6-700 har innløst materiellet til prosjektet og benytter kommunens mangfold av naturherligheter.
- utarbeidet eget turkart med 30 forskjellige turalternativer med beskrivelse.
- merket en del turstier.
- tilrettelagt for fiskere i våre lakseførende vassdrag.
- utarbeidet idretts- og frilftsplan, handlingsprogram 1995-98.

- egen kommunal frilftsplan, (skal revideres i 1995).
- utarbeidet ny renovasjonsordning for fritidseierdommer basert på containere.

Lakse- og sjørretfiske:

Det er hvert år en meget stor pågang på lakse- og sjørretfiske. Kommunen har arbeidet målbevisst på dette område og fått anlagt rutiner på fangsstatistikk, overholdelse av regelverk, egne regler for fiske bl.a. med fiskestopp i elvene mellom kl. 1200-1700. Dette arbeidet er basert på samarbeide med de berørte aktører. Kommunen har med egen utmarkstekniker og miljøvernkonsulent fått satt en del av dette arbeidsfeltet i system. Samarbeidspartene er i dette tilfelle Åfjord jeger- og fiskeforening, grunneierlag, elve-eierlag, reiselivsbedrifter, bondelag og enkeltpersoner. Det er utarbeidet en egen "Flerbruksplan for Norddalselva og Stordalselva" i 1994. Videre er det under utarbeidelse en differensiert forvaltningsplan for Norddalselva som er et varig verna vassdrag mot kraftverksutbygging.

Kommunen har utarbeidet egen fiskeguide som skal revideres og trykkes på nytt i 1995. Det er planlagt fullførelse av tilrettelagt fiskeplass for handikappede i Stordalselva.

Miljøverninformasjon:

- Kommunen gjennomfører en miljøuke hver vår med forskjellige temaer. Her har f.eks. geologitur, Åfjordnaturen, dyreliv, kompostopplegg, ryddeaksjoner etc.
- Kildesorteringskurs med hovedvekt på hjemme-kompostering.
- Bevisst bruk av kommunal informasjonsavis.

Miljøundervisning:

Miljøvernkonsulenten har vært benyttet i undervisningsøyemed både i barnehage, barneskole, ungdomsskole og på videregående skole. Miljøvern-konsulenten har sett dette arbeid som meget viktig og aldri sagt nei til oppdrag på dette felt.

Nå er det i Åfjord nedsatt en tverretattlig gruppe bestående av utmarkskonsulent, skogbrukssjef, landbrukssjef, kultursjef, miljøvernkonsulent og skoleansvarlig miljøkontakt. I denne gruppa utarbeides det planer for miljøundervisning med bruk av nærområdene for de respektive skoler og barnehager.

Arbeidet er meget givende og vil være en viktig oppdragende og holdningsskapende innenfor miljøområdet.

Bedriftsetablering:

Miljøvernkonsulentene har vært aktiv i prosessen for å få etablert et fragmenteringsanlegg for bilvrak, hvitevarer og problematisk skrapjern på Kirkholmen industriområde.

Anlegget er ment som et mottaksanlegg for Nord-Norge, Midt-Norge og deler av Vestlandet. Arbeidet med dette anlegget er sett på som det største miljøtiltak som er iverksatt i Midt-Norge. En etablering av et slikt anlegg i Åfjord vil bety sårt tiltrenge arbeidsplasser, og tilføre regionen kompetanse og avansert teknologi innen avfallsbehandling. Et slikt anlegg vil medvirke til at miljø/avfallsproblem kan behandles og løses på en samfunnsøkonomisk lønnsom måte.

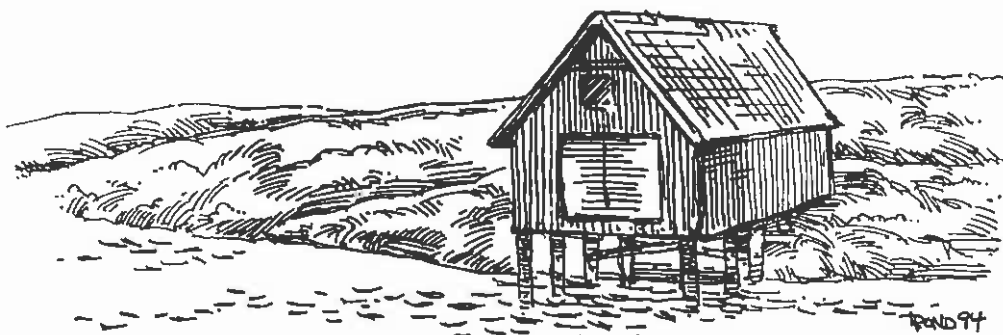
3. Hovedutfordringer

Vi har innenfor området miljøvern store utfordringer. Vi kan trygt si at miljøvernarbeidet ikke har begrensninger.

Av områder som det er aktuelt for Åfjord å ta tak i er:

- Fullføre en miljøstatus, miljøplan for kommunen.
- Overvåke våre lakseførende vassdrag m.h.t. fiske, vannkvaliteter, sykdomskontroll etc.
- Ytterligere tilrettelegging for fiskere langs vassdragene, stier, gapahuker, WC etc.
- Større utnyttelse av innlandsfiske.
- Sentrumsnært friluftsliv. Biologisk mangfold-prosjektet.
- Stimerking, samarbeid med nabokommunene og Fjellstyrene.
- Klargjøre badeplasser. Kontroll.
- Delta aktivt på avfallssektoren. Kildesorteringstiltak.
- Bestandsovervåking for vilt/småvilt/laks/sjøørret/ørret i samarbeide med viltneimnd, jeger- og fiskerforening, grunneierlagene og utmarkslagene.
- Følge opp arbeidet innenfor miljøvern opp mot skolene, planmessig.
- Vektlegge arbeidet mot Næringsmiddeltilsynet og Miljørettet Helsevern.

For mindre kommuner synes det aktuelt å få på plass til et "miljøforum" opp mot etatssjefnivå slik at miljøvern blir tatt på alvor. Miljøvernarbeidet vil til alle tider være sterkt sektorovergripende.

Miljøvernadv. i Sør-Trøndelag - Rapporter utgitt
(h:\bh\mva-rapp)

1984 Rapport VAR/ 1/84
Vassdragsovervåkning 82/83

1984 Rapport VAR 2/84
Forurensning av vassdrag fra siloer

1984 Rapport 2/84
Fiskeproduksjon og forurensning i Nedre Gaula

1984 Rapport 3/84 **FÅ EKS**
Undersøkelser av resipienter i Orkdal kommune

1984 Rapport 6/84
Skjøtelsesplan for Gaulosen

1985 Rapport 1/85 **FÅ EKS.**
Femundsmarka

1985 Rapport 2/85
Sylane

1985 Rapport 3/85 **FÅ EKS.**
Naturvernområder i Sør-Trøndelag

1985 Rapport 4/85
Roltdalen

1985 Rapport 6/85
Verneplan for barskog i S-T - Hvorfor?

1985 Rapport 7/85
Skjøtelsesplan - Sølendet

1985 Rapport 8/85 **FÅ EKS.**
Årsrapport NF

1985 Rapport 9/85 **UTGÅTT**
Elgens vinterbeiter

1986 Rapport 1/86 **FÅ EKS.**
Fiskeprod. i Øvre Gaula

1986 Rapport 2/86 **UTGÅTT**
Vigda i Skaun

1986 Rapport 4/86
Prøvefiske i Rien i -85

1986 Rapport 5/86
Årsrapport -85
MVA i S-T

1986 Rapport 6/86
Orientering om forurensningsloven

1986 Rapport 8/86
Tilstand i kommunale renseanlegg

1986 Rapport 9/86 **FÅ EKS.**
Kommunale renseanlegg i S-T

1986 Rapport 10/86
Sjøfuglres. i S-T

1986 Rapport 11/86
Rien - Hyllingen

1987 Rapport 1/1987
Atlasprosjektet i Sør-Trøndelag.

1987 Rapport 2/1987 **UTGÅTT**
Aktuelle vassdrag for settefiskproduksjon i Sør-Trøndelag fylke. Forprosjekt.

1987 Rapport 3/1987 **FÅ EKS.**
Åpning av jakt på kanadagås i Trøndelag 1986.

1987 Rapport 4/1987 **UTGÅTT**
Vannbruksplanlegging i Gaula. Referat fra Gaulaseminar 2.4.87.

1987 Rapport 5/1987 **FÅ EKS.**
Landbrukskontrollen 1987.

1987 Rapport 6/1987 **UTGÅTT**
Fosser i Sør-Trøndelag. Status og prosjektplan medio september 1987.

1987 Rapport 7/1987 **UTGÅTT**
Årsrapport 1986 og arbeidsprogram 1987.

1987 Rapport 8/1987 **UTGÅTT**
Utkast til skjøtelsesplaner for 8 vernede våtmarksområder i Sør-Trøndelag.

1987 Rapport 9/1987 **UTGÅTT**
Gaula. Tiltaksorientert overvåking - Forurensningstilførsler.

1987 Rapport 10/1987
Registrering av fosser og stryk. Forprosjekt.

1988 Rapport 1/1988 **UTGÅTT**
Sikkerhet og beredskap i vannforsyningen. Sammendrag av foredrag ved seminar 21.-22. september 1987.

1988 Rapport 2/1988
Beredskapsplan for vannforsyning. Veileder utarbeidet av en styringsgruppe for prosjektet ledet av vassdragsforvalter Jan Habberstad.

1988 Rapport 3/1988 **FÅ EKS.**
Sortering av aktuelle vassdrag for settefiskproduksjon.

1988 Rapport 4/1988 **UTGÅTT**
Årsrapport 1987 og arbeidsprogram 1988.

1988 Rapport 5/1988 **FÅ EKS.**
Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Grytelva.

1988 Rapport 6/1988
Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Grytdalselva

1988	Rapport 7/1988 Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Oldenvassdraget.	1990	Rapport 6/1990 En ornitologisk konsekvensanalyse av Rusasetvatnet i Ørland kommune, Sør-Trøndelag, etter nedtappingen
1988	Rapport 8/1988 Verneplan IV for vassdrag. Gjennomgang av verdier - Norddalselva.	1990	Rapport 7/1990 Jerveforvaltningen i Dovre/Rondane-regionen
1988	Rapport 9/1988 UTGÅTT Gaula, Byneset, Øysand - Brekka. Tiltaksorientert overvåking - forurensnings-tilførsler. Utvidelse av rapport 9/1987.	1990	Rapport 8/1990 De frivillige organisasjoner - Et potensiale i den lokale viltforvaltning?
1988	Rapport 10/1988 FÅ EKS. Forurensende og skjemmende avfallstømming i Sør-Trøndelag.	1990	Rapport 9/1990 Arealavrenning fra jordbruksareal
1988	Rapport 11/1988 Registreringer av bjørn, jerv og ulv i Sør-Trøndelag i 1987.	1990	Rapport 10/90 FÅ EKS. Elgmerkingsprosjektet i Selbu og Tydal
1988	Rapport 12/1988 FÅ EKS. Aktuelle vassdrag for settefiskproduksjon i Sør-Trøndelag.	1990	Rapport 11/90 FÅ EKS. En analyse av det elvenære landskapet langs Orkla
1989	Rapport 1/1989 Landbrukskontrollen 1988	1991	Rapport 1/91 UTGÅTT Dovre/rondane jervregion. Årsrapport frå eit forvaltningssamarbeid mellom fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal og Oppland.
1989	Rapport 2/1989 FÅ EKS. Naturvernområder i Sør-Trøndelag fylke. Statusrapport pr. 1.1.1989.	1991	Rapport 2/91 UTGÅTT Bjørn, jerv, ulv og gaupe i Sør-Trøndelag 1990
1989	Rapport 3/1989 Modell for utmarksutnytting - Meraker Brug	1991	Rapport 3/91 Årsrapport fra landbrukskontrollen 1990.
1989	Rapport 4/1989 Registreringer av bjørn, jerv og ulv i Sør-Trøndelag i 1988.	1991	Rapport 4/91 UTGÅTT Strategisk plan 1991 - 1995 Virksomhetsplan 1991
1989	Rapport 5/1989 FÅ EKS Status for den lokale viltforvaltning i Sør-Trøndelag	1991	Rapport 5/91 Overvåking av 6 innsjøer/vassdrag i Sør-Trøndelag
1989	Rapport 6/1989 Bruk av stålhogl i Sør-Trøndelag 1989	1991	Rapport 6/91 Spesialavfall i Sør-Trøndelag
1989	Rapport 7/1989 UTGÅTT Landbrukskontrollen 1989	1991	Rapport 7/91 Store rovdyr i Sør-Trøndelag og jerven i Dovre/Rondane, 1991. Bestander, konflikter og tiltak.
1990	Rapport 1/1990 FÅ EKS. Årsrapport VAR-seksjonen 1989	1992	Rapport 1/92 UTGÅTT Natur- og friluftsverdier i Hofstadelvas nedbørfelt.
1990	Rapport 2/1990 UTGÅTT Mindre lakse- og sjøørretvassdrag i Sør-Trøndelag.	1992	Rapport 2/92 Overvåking av lakseparasitten Gyrodactylus salaris i Sør-Trøndelag.
1990	Rapport 3/1990 FÅ EKS. Miljøhensyn i jordbruksområdene	1992	Rapport 3/92 Utviklingen i elgstammen i Sør-Trøndelag
1990	Rapport 4/1990 FÅ EKS. Hyttene vannforsyning	1992	Rapport 4/92 Tilstand og status for vann og vassdrag i Sør-Trøndelag (Rådgivende Biologer)
1990	Rapport 5/1990 FÅ EKS. Registreringer av bjørn, jerv og ulv i Sør-Trøndelag i 1989		

1992	Rapport 5/92 Utkast til verneplan for sjøfugl i Sør-Trøndelag fylke	1994	Rapport 11/94 Referat fra seminar om miljøkriminalitet og miljøsamarbeid
1992	Rapport 6/92 Vurdering av drikkevannskildene i Sør-Trøndelag	1994	Rapport 12/94 Vern av biologisk mangfold Tema: Myrreservatene Oversikt over naturfaglig kunnskap I
1993	Rapport 1/93 Avfallsplan for Sør-Trøndelag	1995	Rapport 1/95 Beitemarkssopp i seterlandskapet i Budalen, Midtre Gauldal, i 1994
1993	Rapport 2/93 Handlingsplan for oppgradering av avfalls- plasser i Sør-Trøndelag	1995	Rapport 2/95 Seterlandskapet i Budalen og Endalen, Midtre Gauldal, Midt-Norge Kulturhistoriske og økologiske forhold i fjellets kulturlandsskap
1993	Rapport 3/93 Villrein og inngrep i Knutshø villrein- område	1995	Rapport 3/95 Elveoslandskap i Sør-Trøndelag fylke En stausrapport
1993	Rapport 4/93 Vern av biologisk mangfold Tema: Myrreservatene	1995	Rapport 4/95 Vern av biologisk mangfold Tema: Våtmarksreservatene I Verneområdene i Gaulosen - oversikt over naturfaglig kunnskap
1994	Rapport 1/1994 Steinsdalselva Natur-, kultur og friluftslivsverdier	1995	Rapport 5/95 Miljøvern i kommunene - delrapport Status og utfordringer
1994	Rapport 2/94 Forurensningsundersøkelser i 12 vassdrag i Sør-Trøndelag		
1994	Rapport 3/94 Hvem, hva, hvor i vassdrags- forvaltningen		
1994	Rapport 4/94 Vern av biologisk mangfold Tema: Skogreservatene		
1994	Rapport 5/94 Fylkesplan for utslipp til gode sjøresipienter		
1994	Rapport 6/94 Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap - S-T fylke		
1994	Rapport 7/94 Vern av biologisk mangfold Tema: Våtmarkerreservatene og fuglefredningsområdene		
1994	Rapport 8/94 Vern av biologisk mangfold Tema: Myrreservatene Oversikt over naturfaglig kunnskap III Spøendet, Røros kommune		FÅ EKS.
1994	Rapport 9/94 Vern av biologisk mangfold Tema: Myrreservatene Oversikt over naturfaglig kunnskap II		
1994	Rapport 10/94 Vern av biologisk mangfold Tema:Nasjonalparker..		

